SÕNUMED

Hind 5 senti.

Neljapäewal 26. oktoobril 1933. Nr. 208. (771)

1 krooni eest

on kõige kasulikum ja tulusam omandada uudisrohke ja erapooletu ajaleht

„Maa Hääl"

1. novembrist kuni aasta lõpuni tellides.

Kolme kuu peale ühes „Perekonnalehega" soodustatud hind — 2 krooni 25 senti.

„Maa Hääl" on praegu eriti uudisrohke.

„Maa Hääl" toob kasulikke nõuandeid ja märwipilte.

Täna on paras aeg

„Maa Häält" tellida 1. novembrist.

Seitsme wäljasaadetu saar.

Ned de Baggo Kihnus

Pornograafiameister täbaras seisukorras. Meestel pole raha. Tsitsikow põranda all.

Kihnu, 25. oktoobril. Teisipäewa õhtul teatati Seliste wallamajast telefoniteel Kihnu wallamajja, et sinna on tapikorras jõudnud kuulus pornograafiameister Ned de Baggo. Paluti wastu saata paat, et wäljasaadetut Kihnu saata. Neljapäewa hommikul kell 7 saadeti saarelt postipaat Seliste, kuhu ta jõudis kell 9 hommikul. Lühikese peatuse järele asetati Ned de Baggo paati ning sõit läks „Eesti Siberisse". Kella 12 ajal oldi kohal.

Kohale jõudes oli Ned de Baggo õige nukker, ega osanud unes olukorras midagi peale hakata. Tema seisukorra tegi raskeks ka asjaolu, et tal pole raha. Raha puudusel tuli tal käia ka tükk maad Pärnu-Seliste wahel jala. Ja seda wahet on 40 kilomeetrit. Osa maad wiidi teda siiski küüthobustel edasi. Õõ saatis Ned de Baggo mööda Seliste wallamajas. Baggo wõib siiski röömustada ühe asjaolu üle — tal on Kihnus ees „ametiwennad", wäikesemakaliibrilised pornograafiameistrid Thomson ja Teich.

Teatawasti tegi sisekaitseülem mõni aeg tagasi määruse, millega Ned de Baggo, kui soowimata element, pealinnast pidi kõrwaldatama ning Kihnu saarele saadetama. Baggo kadus aga kui tina tuhka. Siis tulid äkki Riiast teated, et Baggot seal nähtud. 17 jkp. nägi teda aga Läti Walgas meie raudteepolitsei konstaabel, kes ta

ära tundis kaasasolewa näopildi järele.

Oli ju Baggo tagaotsitaw isik.

Baggo püüdis põgeneda, kuid konstaabel sai ta kätte ning tahtis tuua ta Eestisse. Kuna Baggo sellega aga nõus polnud, siis andis konstaabel ta Läti politseiwõimudele üle. Mees wiidi Riiga. Ka Läti wõimud ei pidanud teda soowitawaks isikuks ning andsid ta esmaspäewal pärast lõunat meie politseiwõimudele üle. Politsei saatis ta Pärnu ning sealt algas siis teekond edasi Kihnu saarele.

Kokku Ned de Baggoga on nüüd Kihnu saarel 7 wäljasaadetud isikut.

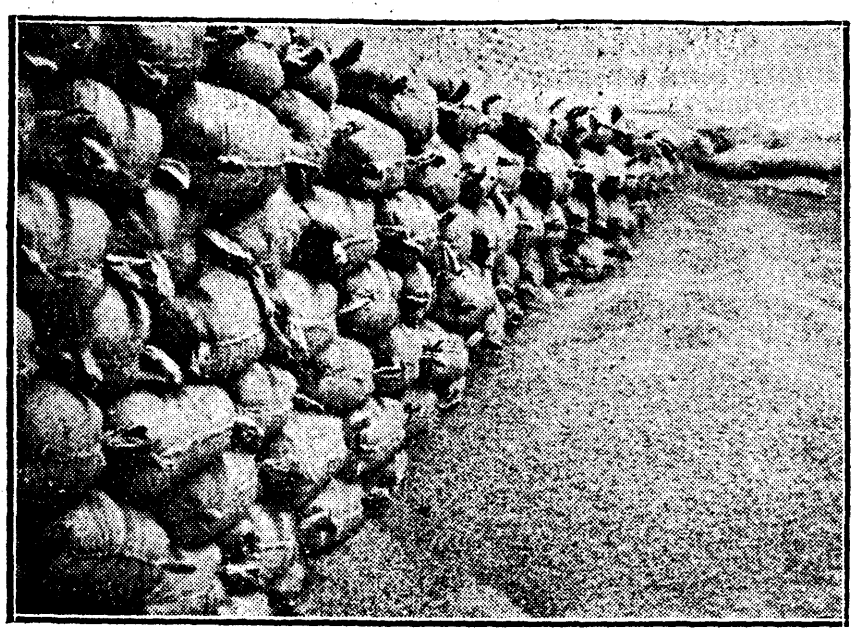
Nii elutseb saarel juba kauemat aega juut Safran salakaubitsemise pärast. Tema terwis on wiimasel ajal wiletsaks muutunud ja nüüd saab ta riigilt 8 kr. kuus toetust. Samas elutseb ka Pärnust wälja saadetud „töötute juht" kommunist Tarkpea, pealinnas tuntud spekulant Sadowsky, wene mustasajaline Tschernjawsky ja 2 pornograafiameistrit Teich ja Thomson. Wiimaste kohta tegi sisekaitse ülem wäljasaatmise otsuse samal ajal, mil Baggolegi.

Kihnu elanikud on wäljasaadetutega hädas.

Raha mehikestel pole. Teewad külaelanikkude ja poekaupmeeste juures wõlgu. Ja ei tasu.

Kihnule oodatakse weel ka Tsitsikowi, kelle sisekaitse ülem samuti wälja saatis. Ta pole aga seniajani siia jõudnud. On kuulda, et mees peale otsuse kuulmist põranda alla pugenud. Kord warem on ta juba Kihnul olnud ja ei taha enam seda leiba maitsta.

Kui ta omalajal Kihnult lahkus, jättis ta poekaupmehele 10—15 krooni toiduainete eest maksmata.

Riigi wiljasalwes.

Kogu riigis algas une lõikuse rukki kokkuost riigi labudesse. Tallinna wooris kokku sajad koormad wärsket leiwawilja. Pildil näeme rukkiga täidetud kottide wirna Tallinna laos kottide kõrwal maas lahtine rukis.

Waimulik mees ja abinuruja.

Kiriku kantseleist politseisse.

Teisipäewal laskis Tallinna Kaarli koguduse waimulik Stockholm toimetada kordnik abil 6. politseijaoskonda Julie H., töötu naise, kes lastega olewat raskes seisukorras. Protokolli naisele aga siiski ei koostatud, kuna waimulik mees ise ei tulnud jaoskonda süüdistust tõstma.

Nimelt ilmus keskpäewal waimuliku mehe kantseleisse Julie H., kes palus, et õpetaja Stockholm, kui Kaarli koguduse waestehoolekande esimees, määraks talle abiraha. Olewat tööta ja selle tõttu läbisaada wõimata raske. Kui waimulik selgitas, et wäikeste summade tõttu ka temal pole praegu wõimalust summe määrata, siis hakkas naine nuruma, ega lahkunud kabinetist. Selle tõttu sai hingekarjane ärritatud ja ooteruumis wiibijad wõisid kuulda, kuidas ta naisele peale põrutas, et wiimane silmapilk kabinetist lahkuks, lubades wastasel korral kohale kutsuda politseiniku.

Nüüd muutus ka naine trotsiwaks ja ütles: „Tooge, kui tahate, kas wõi mitu politseid!" Seda ei lasknud ka waimulik mees endale enam teistkordselt öelda, kõlistas kohe lähemale politsei walwepostile ja laskis abipaluja toimetada jaoskonda.

Soome kaitsewägede ülemjuhataja Tallinnas.

Kesknädalal kell 10.15 min. saabus „Aero" reisilennukil Helsingist Tallinna Soome kaitsewägede ülemjuhataja kindral Ostermann ühes presidendi noorema adjutandi major Söderströmiga. Lennuk laskus ülemiste järwele, kus ta ankrusse pandi. Wastu sõitis paat ja sellega toodi siis kõrge külaline kaldale. Ülemiste järw on silla ääres madal, lennuk sinna ei pääse.

Järwe kaldale oli üles riwistatud aukompanii orkestriga. Mängiti terwitusmarssi. Kindral Ostermanni terwitas kaitsewägede staabiülem kindral Törwand, siis Tallinnas wiibiw generaliteet, wäeüksuste ülemad, merejõudude juhataja, kõrgema sõjakooli ülem. linna komandant kolonel Raudwere ja teised. Ei puudunud ka Soome saadik Hynninen.

Kindral Ostermann tegi wisiidi Soome saadikule, riigiwanemale, kaitseministrile ning tema abile. Kell 2 päewal andis kaitseminister ohwitseride keskkogu kasiinos kindral Ostermanni auks eine. Peale selle tutwunes külaline Tallinna garnisoniga. Õhtul oli bankett Soome saatkonnas. Öösel sõitis kindral Ostermann edasi Riiga.

„Tund on tulnud, üles wennad!"

Järjekordne tänujumalateenistus Issanda-Muutmise peakirikus.

Teisipäewa õhtul korraldasid wabadussõjalased tänujumalateenist. Tallinna Issanda-Muutmise peakirikus. Rahwast oli murdu, nagu tawaliselt ainult ülestõusmise pühade ajal. Nende hulgas palju ka teistesse kirikutesse kuuluwaid inimesi.

Teenis ja jutlustas metropoliit Aleksander

ühes ülempreestrite N. Pätsi, M. Uusna, Teissi, Samoni, Bogojawlenski, Harjumaa praosti Ümariku, preestrite Bestsennõi, Alekssejewi, ülembiakon Orawa ja Aleksander-Newski katedraali diakoni kaasabil. Wabadussõjalaste juhid Artur Sirk, Andres Larka, kapt. Klasmann j. t. wiibisid abikaasadega jumalateenistuse ajal

publikust eraldatud altariesisel — „amwonil".

Metropoliit Aleksander rajas oma lühikese jutluse Salomoni tarkuseraamatule. Ta rõhutas eriliselt õigusliku korra, töö- ja wennaarmastuse tähtsust meie igapäewases kui ka riiklikus elus. Oma palwes tuletas ta meele tawalise kombe järele ka walitsust ja meie rahwajuhte. Riigile, rahwale ja walitsusele laulis Issanda-Muutmise peakiriku ja end. Riia waimuliku seminari kaswandikkude ühendatud koor „Palju aastaid".

Rahwas laulis ap.-õigeusu kirikulaulu „Tund on tulnud, üles wennad!", mille teine salm kõlab järgmiselt:

Wõiduriikalt lehwib õhus
Eesti lipp. Ta alla nüüd
Tulge kokku hädaohus,
Olgu wõit me ainus püüd.
Kadugu kõik waen ja wiha,
Wendade seast lahutus;
Hüilgagu kui mahe eha
Kallis Eesti wabadus!

Langenuid mälestati lauluga „Langenuid waenuteel". Metropoliit loetles rea isikute nimesid, kes oma elu ohwriks toonud isamaa altarile. Tuletas meele Kuperjanowit, Irwe, leitnant Rossländerit, kes langes 1. detsembril 1924 ja kes kuulus Issanda-Muutmise kogudusse. Ka kõneles ta eesti esimesest piiskopist Platonist, kes oma isamaaliku tegewuse eest tapeti Tartus enamlaste poolt.

Jumalateenistus wältas kaks tundi.

35 reisijat said surma.

Kohutaw raudteeõnnetus Prantsusmaal.

Pariis, 24. oktoobril. Prantsusmaal juhtus täna kohutaw raudteeõnnetus. Cherbourg-Pariisi kiirrong jooksis Nonlwiri jõe wiaduktil Evreux linna lähedal, 75 miili Pariisist põhjapool, roobastest wälja. Wedur, teenistuswagun ja kolm reisijatewagunit kukkusid 30 jala kõrguselt alla jõkke ja läksid puruks. 35 inimest said surma ja 50 haawata, neist 10 wäga raskesti. Katastroof tuli arwatawasti sellest, et kanged wihmasajud olid raudteewalli pehmeks leotanud.

Sünnitas 7 poega.

Georgetown, (Briti Guianas), 24. oktoobril. Keegi naine, nimega senjora Perez, tõi siin ilmale 7 poega. Ema ja lapsed on kõik terwed.

Mõiwani!

Los Angeles, 24. oktoobril Filmitäht Mae Murray andis nõusoleku oma abielu lahutamiseks würst Dawid Mõiwaniga. Ühtlasi ta loobus nõudmast mehelt alimente.

22-aastane tahtis olla 21-aastane.

Saaremaa neiu „noorendamisoperatsioon".

Saaremaa neiule Marie Melsasele koostas politsei protokolli enese „noorendamise" pärast. Neiu, kes on sündinud 1911. aastal, on teinud enese üks aasta nooremaks, kirjutades oma sünniajaks „1912". Samuti oli ta ümber teinud oma passi wäljaandmise aasta, tehes „1930." aastast 1933.

Poisid ummistasid tänawa.

Protokoll wiiele noormehele.

Liiklemise takistamise pärast koostas politsei protokolli wiiele noormehele, kes olid Aleksander Jasokow, elukoht Õle tän. nr. 18 kort. 4; Nikolai Lukanenok, elukoht Õle tän. nr. 18 kort 6; Arnold Niit, elukoht Alberti tän. nr. 36 kort. 4; Arnold Perler, elukoht Kolde tän. nr. 42 kort. 1 ja Aleksander Treiman, elukoht Nunne tän. nr. 4 kort. 2.

Nimetatud noormehed seisid teisipäewa õhtul kella poole 10 ajal Õle ja Härjapea tänawate nurgal ega ei lännud politsei korralduse peale laiali.

Majaomanikkude halb päew.

Paldiski maanteel nr. 43 majaomanikule tehti protokoll sõnnikukasti puudumise pärast sisseõidu õuel. — Keemia tän. nr. 15 majaomanikule, signaalkella puudumise pärast maja sissekäigul. — Paldiski maanteel nr. 44 majaomanikule sõnnikukasti puudumise pärast sisseõidu õuel. — Katusepapi tän. nr. 29 majaomanikule loata juureehituse pärast, ja Keemia tän. nr. 13 majaomanikule sõnnikukasti puudumise pärast hobusetalli juures.

Keelatud kalapüük.

Ongitsejate sissekukkumised.

Pirita jõgi alates jõesuust kuni Lagedi tammini on nüüd Tallinna jahimeeste seltsi ning Keila-Joa kalastusspordi seltsi käes rendil 12 aasta peale. Nende seltside käes on jõekaldad, mis kuuluwad linnale ja riigile ning need moodustawad suurema osa kaldaist. Seltside käes on rendil ka talupidajatele kuuluwad kaldad, nagu K. Pätsi krunt. Seega on pandud piir röövkalapüügile Pirita jões. Mõlemad seltsid on kohustatud 12 aasta jooksul Pirita jõkke sisse laskma 900.000 lõhemaimu.

Seltsid palkasid nüüd omal kulul ametisse politseikordniku, kellele nad palka maksawad. Peale selle on wahtideks weel erasikud ning seltside omad liikmed.

Walwe jõekaldale seadmine on juba tagajärgi annud. Siin on awitamas ka piirimalwe, kes samuti kalakaitse seaduse täitmise järele peab walwama. Nii tabati 17. oktoobril keelatud kohas spinninguga kala püüdmas Ewald Kriisk, eluk. Koidula 11—7, Nikolai Robach, elukoht Koidula 14—9 ja Eduard Aksberg, eluk. Koidula 6—3. Kõik ühe tänawa poisid. 18. oktoobril tabas politsei Leonhard Kruusi, kelle elukoht Kulkowiuse tän. 11—2. Ka tema püüdis spinninguga. Kõik tabatud isikud toimetati Pirita konstaabli juurde, kes nende peale koostas protokolli, mis rahukohtuniku kätte saadeti, Spinningud konfiskeeriti.

Öösel wastu 20. oktoobrit, kell 2.15 min., tabas Pirita kordoni ülem Kose kärestikus kaks isikut, kes lõkke walgustusel ahinguga jões ajasid kalu taga. Tabatud isikud olid Eduard Pernadt, elukoht Lüfati külas ning tema wend Paul, kes elab linnas, Karu tän. 20—10. Ahing wõeti ära. Ka nendele koostati protokoll.

Öösel wastu kesknädalat sattus politsei Kose kärestikus jälle neljale isikule, kes tule walgustusel ahinguga wäljas olid. Kolmel isikul ühes ahinguga läks korda põgeneda, kuna piiritusekuningas Siegfried Reindorf sattus politsei kätte. Tema on kaasüüdlane. Oma kaaslasi ta wälja ei annud. S. Reindorf elab Lubja tän. nr. 11—3.

Rüüstati tuletorni paati.

Piiritusewedajate tegu?

Teisipäewal teatas Osmussaare tuletorni ülewaataja weeteede walitsusele, et seal on saare all seiswat tuletorni mootorpaati rüüstatud. Mereröövlid on kallal käinud. Mootorpaadi kajuti uks on sisse murtud ning ära wiidud tööriistad ja mõned mootoriosad. Kahjusumma pole just suur.

Edasi selgus, et ühel päewal üks tundmatu mootorpaat sõitnud saare lõunapoolsele kaldale, kus asub wäike warjusadam ning kus seisis ka tuletorni mootorpaat. Wõõras paat kühweldanud seal kruusa paati ja laadungit peale wõttes külastanud tuletorni mootorpaati. Pole kahtlust, et siin tegemist oli mõne piiritusepaadiga, kes enesele ballasti kaasa wõttis piiritusenõude uputamiseks.

Piiritusеäri Prantsuse lipu all.

„Candia" wõtab merel „Rellylt" 100.000 liitrit üle.

Näib saama tõsiasjaks, et nüüdsest peale Soome lahes piiritusеäri lahti lüüakse Prantsuse lipu all. Esimese katse teeb piirituselaew „Candia", mis seisab praegu Tallinna sadamas ning kannab juba Prantsuse lippu. Kõmin laewa wälisjõidust ning merele tulekust on juba jõudnud otsaga Soome. Nii kirjutab „Uusi Suomi" sellest tulewikuplaanist pikalt-laialt.

Soome lehed on andmed, et „Candia" sõidab Tallinnast wälja merele, kus kohtab piirituselaewa „Rellyga" (end. „Relis"). Wiimane toob Danzigist kaasa 100.000-liitrilise piirituselaadungi, mis merel „Candiale" ümber laaditakse. Selle laadungiga tuleb „Candia" Soome lahte äritsema. Kuna Prantsuse ja Soome wahel puudub leping salapiirituse kaubanduse wastu wõitlemises, siis wõib laew wabalt Soome lahes tegutseda ja soomlased teda esialgul tülitada ei saa, rääkimata wast sellest, et talle wahilaew kõrwale asetatakse.

Pisipatud.

Johan Dinas'ele koostas politsei protokolli joobnult määratsemise pärast sadamas ja Gustaw Mühlberg'ile selgepärast, et ta polnud lunastanud oma hobusele käesolewa aasta registreerimise numbrit.

Mühlberg seletas, et registreerimata hobune ja wanker kuuluwat pagar Mahlströmile, mispärast tema ka wastutust selle eest endale ei wõta.

Pimedad wõtsid osa paatide wõidusõidust. Üks pimedate spordiklubi Inglismaal korraldas hiljuti omapärase paatide wõidusõidu Thames'il. Wõidusõidust wõtsid niimelt osa ka pimedad aerutajannad, kes kaotasid aga oma nägijaile õdedele. Kogu aeg jälgiti wõidusõitu kaldalt ning pimedad klubiliikmed õhutasid kogu aeg oma wõistlejaid kaasõdesid tagant. Nad näisid täiesti teadlikud olewat selles, mis sündis jõel. Alles wõistluse lõpul pöördusid nad wõistluste korraldajate poole pärimisega, kui palju nende kaasõed olid wõitjaist maha jäänud.

Gaasiplahwatused Pariisis. Botaanikaaia raioonis Pariisis leidsid aset maaalused gaasiplahwatused, mis järgnesid üksteisele ning haawasid 30 jalakäijat. Kümme haawatutest tuli saata haiglasse. Kaks ärirumi on purustatud täielikult. Politsei asus asja juurdlema.

Tööliste kurnaja koonduslaagrisse. Natsid Saksamaal oma narruste kõrwal teewad ka wahel mõistliku käeligutuse. Masinatehase omanik Wegener Heidesheim'ist paigutati koonduslaagrisse oma tööliste kurnamise pärast. Ta nõudis töölistelt kautsjoni meie rahas 4000 kuni 6000 krooni mehelt ning maksis neile waid 4 kuni 10 krooni nädalas palka. Sotsiaalkindlustuse jaoks tööliste palgast mahaarwatud rahasummad Wegener pidas endale.

Põrgumasin lennukil. Hiljuti hukkus Clevelandi ja Chicago wahel ühendust pidaw lennuk, kusjuures 7 isikut said surma. Asja juurdlemisel leiti õnnetuskohalt lõhkainete jäänuseid. Arwatakse selle tõttu, et lennuk hukkus kurja käe läbi.

Kull asetas terwe linna pimedusse. Mõned päewad tagasi kustus õhtul Nizzas elektriwalgus. Elektromontöörid otsisid kaua woolu katkemise põhjuseid, kuni leidsid juhete liinil hiigla kulli söekspõlenud keha. Suur lind oli laskunud elektrijuhele ja seal juures oma tiiwaga puutunud teist juhet, tekitades niiwiisi lühiühenduse.

Nobeli sünnimaja määratud lammutada. Maja Stokholmis, Norrlandsgatanil, kus Alfred Nobel nägi 21. oktoobril 1833. aastal maailma walgust, lammutatakse lähemal ajal, kuna selle tänawa laiendamine osutub möödapääsematuks.

Tuli inglise sõjalaewal. Mõni aeg tagasi puhkes inglise suurimal lahinglaewal „Resolute'il" Gibraltari weidil tuli lahti. Meeskonnal läks korda jagu saada tulekahjust pärast pooletunnilist pingutawat tööd. Tulekahju tekkimise põhjusteks pole tänini midagi kuulda.

Elamu kadus maapinnalt. Rooma lähedusses Centocelle'i kogukonnas wajus mõne minuti jooksul jälsetult maa sisse suur eluhoone. Selle omapärase katastroofi ohwriteks langesid kuus majaelanikku.

Siseelundid sõgi paisatud. Bulgaaria sõjawäeosas Lovec'i linnas teenib sõdurina 20-aastane Jusef Mehmed, kelle südame arstid leidsid asumas paremal poolel. Lähemal waatlemisel selgus, et ka teised elundid asuwad ebaharilikul kohal: maks on wasakul poolel, magu paremal ja pimesoolit wasakul poolel. Mehmed on parima terwise juures. Ta leiti kõlbulikuks sõjawäeteenistusele.

600 päewa maganud. Sellest on 600 päewa tagasi, kui Ameerika Ühendriikides, Memphise linnas Josef Higgins, kes tol ajal oli 7 aastane, õhtul magama heitis ja hommikul enam ei ärganud. Ta magab lakkamatult. Teda toidetakse kunstlikult ja ta on selle aja kestel isegi kaswanud suuremaks. Arstid pole weel jätnud lootust last äratada.

Hiiglatulekahju Jaawal. Bataawia linnas puhkes lahti tulekahju, mis linna keskuses häwitas üle saja maja. Üle tuhande elaniku on jäänud peawarjuta.

Niitsada aastat wana koeratoit.

Nowaja Semlja saare lähedal asuwal Jalmali poolsaarel tehti hiljuti, nagu teatatakse Moskwast, omapärane leid. Poolsaare päriselanikud — samojeedid — leidsid jõgede kallastelt paksu jääkorra alt walaskalu, mis juba sajandite eest olid külmanud jäässe ja hoidunud alal. Päriselanike koerad tormasid kohe ammu surnud merelukate kallale ja kutsusid ka teisi koeri kaugemalt sinna. Lähemal uurimisel selgus, et mitte üksi merelukate rasw ja liha, waid ka nahk oli hästi alal hoidunud. Nüüd tahetakse poolsaare lähedalt teisigi sel wiisil konserweeritud merelukaid otsima hakata.

Kui raha ei maksnud midagi.

„Surmakiri" rahana. Dollari eest 4.200 biljonit saksamarka. Kui paar kingi maksis 32 biljonit, nael leiba 260 miljardit, tuletikk 900 miljonit ja millimeeter raudteesõitu 45.000 marka. Saksa paberraha polnud wäärt paberit, millele oli trükitud.

10 aastat Saksa suurest inflatsioonist.

23. oktoobril möödusid kümme aastat ajast, mil Saksa valitsus pani piiri inflatsioonile, mis oma ulatuse poolest tahab olla ainulaadne inimkonna ajaloos. 23. oktoobril 1923. a. deklareeriti, s. o. tunnustati maksvusetaks kõik inflatsiooni aja kestvusel väljalastud rahamärgid, mille üldsumma tuli arvestada astronoomilistes arwudes, ning anti välja ajutine raha kursiga 2,10 marka pool dollarit. Novembris samal aastal seati sisse praegune kuldmark.

Juba 1918. aasta lõpul lasti Saksamaal käiku uued 50-margalised, mille tegelik wäärtus oli waid 20 marka. Oli see sihilikult wõi juhtumi tahe, kuid

see paberraha ilmus musta äärega piiratult, leinarandis.

Rahwas nimetas seda raha „surmakirjaks". Walitsus laskis selle raha ringwoolust kõrwaldada ning selle asemel trükkida heledatoonilised, elurõõmsate kujutistega paberrahad. Kuid ka need rõõmuküllased paberrahad ei suutnud laiali ajada leinapilwi Saksa rahataewas. 7. juulil 1922. a. lasti ringwoolu 500-margalised paberrahad, mis olid trükitud ühele küljele, lihtsa kirjaga, nummerdamata ja ilma wesimärkideta. Kuid see raha oli ikkagi weel midagi wäärt: tegelikult wõrdus ta 4 margale kullas. Siit peale algas inflatsiooni pidurdamata jooks ülespoole astronoomilistesse arwudesse, raha wäärtus langes katastroofiliselt.

Oli päewi, mille jooksul Saksa mark langes oma määratuses kümnekordselt, wõrreldes eelmise päewa kursiga.

Dollar, mida sakslased enne maailmasõda wõisid osta 4,20 marga eest, maksis juuli alguses 1922. a. 420 marka ja 20. nowembril 1923. aastal 4.200.000.000.000 marka!

Juba suwel 1923. a. maksis üks nael leiba 5000 marka, üks tuletikk 25 marka. Oktoobris samal aastal maksis tuletikk 900 miljonit ja nael leiba 260 miljardit marka. Paar saapaid aga maksis 32 biljonit!

Miljonid, miljardid, biljonid...

Kas lugejal on ettekujutus sellest, kui suur on biljon? Kui kellelgi sakslastest oleks tolkorral wõimalus ja tahtmine olnud maksta oma kingapaari eest hõbedas, ühemargalistes rahades, siis oleks pidanud ta elama 700.000 aastat wanaks ja ööpäewad järgimööda laduma letile osturaha. Selle hõberaha hulga ärawiimiseks poleks jatkunud Saksamaa raudteede liikuwat koosseisu, abiks oleks tulnud wõtta kõik raudteewagunid Austriast, Ungarist ja Schweitsist.

Suwel 1923. aastal oli inflatsioon wõtnud juba säärase ulatuse, et

töölistele ja teenijatele tuli maksta palka iga päew.

Rahawäärtus langes iga päew nii kohutawalt kiiresti, et tööline oma n ä d a l a palga eest poleks saanud osta enam timpsajagi. Perenaine niipea kui sai raha, jooksis toiduainete kauplusse, et midagi weel saada oma raha eest, mille kurss ei langenud enam päewade kaupa, waid tundide wiisi. Kuid ka see tempo osutus liig pikaldaseks. Tööline, kes sai palga õhtullätte, pidi järgmisel päewal konstateerima, et rahakurss on wahepeal niiwõrt langenud, et ta oma palgaga jääb nälga. Tuli sisse seada iganädalased järelemaksud lisapalga näol, mis pidi katma kursiwahed.

Berliinis politseipresidium kuulutas wälja antasu ühe miljardi marga suuruses waraste tabamise eest, kes olid warastanud 2 kirikukella. Inimesed, kes lugesid kuulutust, muigasid; miljard polnud enam pennigi wäärt!

Rahwas läks üle wahetuskaubandusele.

Wahetati mööbleid ja teisi asju toiduainete wastu. Et mitte surra nälga, müüs rahwas maha kõik, mis tal oli weel wäärtuslikku. Ostjate sabad seisid toiduainete kaupluste ees. Ajalehed kuulutasid igal hommikul trammi ja raudteede sõiduhindu, mis olid makswad ainult päewa jooksul. Sõit Münchenist Berliini maksis 27 biljonit marka; teiste sõnadega,

üks millimeeter raudteesõitu maksis 45.000 marka.

Ja siiski seisid raudteed pankroti läwel, kuna nad oma sõiduhindadega alati maha jäid rahakursi pööraselt langusest.

Wäliswaluuta on hinnas Saksamaal. Ameeriklased, inglased, prantslased ja teised wälismaalased ostawad naeruwäärt odawalt kõik, mis süda kutsub. On teada juhus, kus majaomanik Münchenis

müüs 96 dollari eest maha suure maja üürikorteritega.

Keegi hollandlane maksab suurepärase suwila eest 35 guldnat.

Riigi trükikoda ei jõua nii palju trükkida paberraha, kui palju nõuab riigipank, olgugi et trükimasinad töötawad lakkamatult ööd ja päewad läbi. Riigipanga ülesandel töötasid umbes sada eratrükikoda, kes ööd ja päewad trükkisid paberraha riigipanga ametnikkude kontrolli all. Saksa linnad, suuremad ettewõtted trükkisid oma paberraha.

Paberraha weeti pesukorwides.

Wäike Dresdeni trükikoda sai suwel 1923. a. riigipanga tellimise paberraha trükkimisele. Kahe nädala jooksul muretseti juure 7 uut trükimasinat; teenijaskond tõusis 400. Oktoobri lõpuks on rahaks trükitud riigipangalt saadud 23.723.000 poognat paberit. Päewas trükkis see trükikoda 6 triljoni 930 miljardi wäärtuses raha. Triljon on aga arw 18 nulliga!

Tuhandemargalisi 15. detsembrist 1922. a. riigipank ei lasknudki wälja, kuna ajaks, millal lõppes nende trükkimine, nad polnud enam midagi wäärt. Nad jäidki wedelema riigipanga lattu. 1923. aasta teisel poolel ei jõua trükikojad enam täita riigipanga tellimisi paberrahale. Siis tulid meelde kasuta lebawad tuhandemargalised. Riigipank saadab nad ümbertrükkimiseks. See sündis umbes samal wiisil kui meil Eestis, kus krooni sissetoodmisel sajamargalised paberrahad sõnade „üks kroon" peale trükkimisega muutusid kroonilisteks kassatähtedeks.

Tuhandemargalistele trükiti peale „1 Milliarde Mark".

Esimene miljoniline kassatäht trükiti Kölnis. Polnud aega walmistada uut klišeed. Kasutati wana klišeed, mis oli walmistatud 20.000 margaliste paberrahade trükkimiseks. Arw „20.000" klišees asend „1.000.000". Sealjuures aga unustati muuta äärekiri klišees. Niiwiisi ilmusid trükist paberrahad, mis tekstis kandsid summat — üks miljon marka, randis aga 20.000 marka. Keegi ei mõelnudki selliste paberrahade ärakorjamisele.

— Ei sattunud ka keegi kiusatusele wõltsida Saksa paberraha.

Raha sõna otseses mõttes polnud enam wäärt seda paberit, millele ta oli trükitud.

Pakk, milles tuhat 50-miljonilist kassatähti, oli üldsummas wäärt waid 5 kuldpenni. Säärane pakk kaalus poolteist kilo. Üks kilo wana paberit aga maksis 6 kuldpenni!

Saksa ajakirjandus, tuletades meelde inflatsiooni aegu, kordab ka nüüdki weel, et selle põhjustasid liitlaste „sadistlikud" heakstegemise nõudmised. Keegi meie päewil ei waidle wastu, et wiimased tõesti käisid sakslastel üle jõu. Kuid Saksamaal lahtipuhkenud inflatsioonis olid mängus ka sakslaste eneste majandusringkonnad, kes kasutasid ära wõimalust, et wõlad said tasutud wõlgade wääramatu kustutamise teel. Nad ei tahtnud ka mingil juhul, et nende ettewõtted läheksid riigi omandusse. Nad tahtsid ise ettewõtteid juhtida, kuid ilma wõlgadeta. Nad ei tahtnud ka

Soomlaste poksiwõidud Oslos.

Norra suurema poksikoonduse Oslo atleetklubi rahwuswahelistest poksiwõistlustest wõtsid pühapäewal ja esmaspäewal osa ka kaheksa soome poksijat. Kõik soomlased tulid auhinnale, neli neist tulid esimesteks, kolm said teise ja üks kolmanda auhinna.

Kärbeskaalus wõitis norralane Myhren, kellele kõwas lõpuwõistluses alistuma pidi Matti Sawolainen. Kukk-kaalus sai esikoha Weikko Huuskonen, wõites k.-o.-ga norralase Hanseni. Kergekaalus Kauranen jäi teiseks, kaotades Johansenile punktidega 1:2. Kesikaalus Suwio kaotas Röislandile. Poolraskes kaalus Koiwunen kaotas rootslasele Söderbergile ja raskekaalus Toiwo Zidbäckil oli kerge tulla wõitjaks.

Esikohad said soomlastest Zidbäck, A. Karlsson, W. Huuskonen ja M. Sawolainen, teise auhinna pärisid H. Koiwunen, T. Kauranen ja S. Suwio, kolmanda kohaga pidi leppima ainult O. Saari.

Need wõistlused ilmutasid soomlaste suurt löögiwõimet. Eelmises lehes märgitud W. Stenwalli arwamist ei tule Eestis wõtta täiel määral iseeneseštmõistetawana. Soomlased wõiwad tulla Tallinna ja teha maawõistlusel puhta töö, kui neid wõtame üleolewalt.

Lühiuudiseid kodumaalt.

NMKÜ kergejõustikumängud jatkusid keskmädalal, Lutheri NMKÜ wõimlas Lõuna tän. 17 kell 8 õht. Korwpallis kohtusid NMKÜ ja Rufs, mis oli õhtu ainuke matsch. Pühapäewal Kalewi korwpallinaiskond wõitis Russi naiskonda 20:11 ja NMKÜ meeskond wõitis Rufs 3. meeskonna 41:26.

ÜENÜ sportlastel oli teisipäewal nõupidamine talwise treeningu ja spordikawa asjus. Esmaspäewal algab kergejõustiklaste sihtwõimlemine, millest wõtab osa 40 sportlast. Juhatajaks hakkab kuuldawasti A. Klumberg.

Harju malewa maadluswõistlusile nowembri alul tulewad Soomest Wecksten ja Nyström, nagu nüüd on selgunud. Wõistlused peetakse 4. now. Keilas, 5. now. Kohilas ja 6. now. Tallinnas. Wecksten on kahel korral wõitnud Kullisaart ja samuti kahel korral Lõhmust. Wiimane on korra Weckstenist saanud jagu. Nyström on tuntud raskekaalu maadleja.

Poksiwõistlused kawatseb laupäewal korraldada w.-s. Sport maneeshis. Wõistlustele loodetakse kõiki eesti paremaid poksijaid Tallinnast ja Tartust.

Kalewi maadluswõistluste lõpptulemused.

Esmaspäewal lõppenud Kalewi rahwuswahelised wõistlused andsid järgmise wõitlejate paremusjärjekorra:

Kärbeskaalus: 1) Sikk (Sport), 2) Turunen (HKW), 3) Sumik (Kalew).

Sulgkaalus: 1) Luigaleht (Kalew), 2) Miller (Kalew), 3) Mits (Sport).

Kergekaalus: 1) Keinanen (HKW), 2) Wäärt (Kalew), 3) Münt (Sport).

Kergekeskkalus oli häid matsche. Wõitjaks tuli Sepsiwart (Kalew), 2) Noor (Sport), 3) Lampi (HKW). Noor oli filmapaistwamaid maadlejaid.

Keskkaalus: 1) Kukk (Sport), 2) Kullisaar (Kalew), 3) Froman (Sport).

Poolraskekaalus 1) Pohla (Sport), 2) Liinat (Kalew), 3) Kõllo (Sport).

Raskekaalus: 1) Trofsman (Sport), 2) Wiitberg (Kalew), 3) Kanastik (Kalew).

Lühiuudiseid wõllsmaalt.

200 m. ajaga 21,0 jooksis ungari parim sprinter Kowacz. Aeg on uus ungari rekord ja parim tulemus tänawu Euroopas.

Beccali wiimane wõistlus käesolewal aastal on 4. nowembril, mil ta katsetab weekord parandada 1500 m. maailmarekordi. Wõistlus toimub Milanos. Nii teatatakse Itaaliast. Näib, et andatud kohtamistest Laboumeguega ja Jsoholloga tänawu ei saa asja.

Rootsi jalgpalli esiwõistlustel on tabeli eesotsas Helsingborg 19 p., järgnewad Göteborg 17 p., Halmstad, Örgryte ja Sandwiken — 13 p. Pühapäewal Helsingborg wõitis Göteborgi 4:2.

Taanlane Sifert jooksis pühapäewal Kopenhaagenis 20.000 m. ajaga 1 t., 07,5 sek. Aeg on uus Taani rekord.

30 rootsi maadlejat toob rootsi maadlusliit katsewõistlustele, milliste tulemuste järgi koostatakse rahwusmeeskond Soome wastu.

Jaapani üliõpilaste ujumisesiwõistlustel näidati järamisi paremaid tagajärgi: 50 m. wabalt Takahashi 26,4, 100 m. wabalt Masanori 58,0, 200 wabalt Masanori 2.13,2, 400 wabalt Jshiharada 4.51,6, 800 wabalt Jshiharada 10.18,2, 50 m. seljali Kawatsu 32, 100 seljali Kawatsu 1.11,2, 100 rinnuli Okada 1.19, 200 rinnuli Okada 2.55,4.

Otto Huhtanen, soome kuulus elukutseline maadleja, wõitis hiljuti Breslaus saksa meistri tiitli. Ta seljatas kõik oma wastased. Tema kardetawam wastane rumeenlane Koleff alistus 54-minutilise maadluse järgi. Huhtase kuulsus on sedawõrt populaarne, et niipea kui ta maadleb, tuleb kokku wähemalt 5000 pealtwaatajat. Eestlane Jaago maadleb praegu Budapestis edukalt.

„Suomen Urheilulehti" rootslaste „paljastuste" wastukaaluks awaldab rea rootslaste kirjasid, milles pakutakse soome sportlastele suuri summasid, kui nad läheks rootsi wõistlema. Kirjad on pärit aastaist 1921.—1931. Summad, millistest kirjades juttu, on 500 kuni 2000 rootsi krooni. „S. U." jätab aga wälja sportlaste nimed, kellele sääraseid summasid pakutud.

Keeruline protsess kohtupalatis.

Kes tappis sadulsepp Glücki?

Mustapäewa-kopikas ahwatles mõrtsukatööle. — Wiljandi aguli pinkertonid. — Kolm, keda kahtlustati mõrwas. — Kohus tegi õigeksmõistwa otsuse.

Kes tappis Viljandis sadulsepa Johannes Glücki? Kas jääb see selgitamata saladuseks, või toob tulevik päevavalgele tõelikud roimarid. Senised kahtlusalused mõisteti nüüd ka teises kohtuastmes õigeks. Need olid Jaan Riik ja Salme Kahu. Kolmas kaebealune Rudolf Põld on läinud igavese kohtuniku ette — ta on surnud.

Roim muidu nii waikses Wiljandis sündis 1931. aasta septembris. Waksali tänawal nr. 18 elas sadulsepp Glück. Oli möödunud mitu päewa, mil mees ei annud endast wähematki elumärki. Aknaluugid ja uks jäid suletuks. Majaelanikes tekkis kahtlus, nagu poleks kõik sadulsepaga korras. Asjast teatati ametiwõimudele.

Politsei murdis Glücki ukse lahti ja leidis toas laiba.

Sadulsepp oli tapetud. Talle oli löödud mingi teraristiga pähe kaks haawa. Mehe suu oli seotud rätikuga kinni ja laip oli surutud peapidi köögi nurka.

Weretöö kordasaatjad olid puistanud terwe tao segamini, otsides raha. Kuna Glückil teati olewat kodus umbes 150 krooni ning seda hiljem enam ei leitud, oli selge, et

mõrtsukad olid tapnud mehe röövimise sihiga.

Asja hakkas juurdlema Wiljandi kriminaalpolitsei. Roima kahtlus langes Salme Kahu, Rudolf Põllu ja Jaan Riigi peale. Kõik kolm anti kohtu alla, kuid Wiljandi-Pärnu rahukogu ei leidnud kaebealuste süü olewat tõestatud ja mõistis nad õigeks. Selle otsuse peale kaebas edasi prokuratuur ja nüüd tuli asi arutusele kohtupalatis. Siingi ei suudeta kindlaks teha kahe järelejäänud kaebealuse süüd. Küll aga saab õhtuni kestnud protsessist kujuka pildikese wäikelinna agulist, selle elanikest ja sellest,

kuidas wäikelinna Pinkertonid amastawad suurroimareid.

Roim oli sündinud Wiljandi eeslinnas, Kantrikülas. See alewik oma inimestega on tõelikult wärwikam ja masendawam „Waestepatuste alew". Kes oli õieti Johannes Glück? Naastatelt 33-ne sadulsepp oli küürakas ja wigaste jalgadega. Ta töötas wallalisena oma töökojas ning

oli korjanud panka 1000 krooni mustapäewa jaoks.

Kodus pidas mees kesknriselt paarsada krooni äriajamiseks.

Küürakaga ühes majas elas ka Salme Kahu. Waene olnud see tüdruk. Käinud wahel Glücki juures kraamimas, saanud selle eest süüa ning weidi raha, kuid saanud nii wähe, et puudus olnud alati majas ning

tüdruk pakkunud siis ka oma armastust raha eest Glückile ja wiimase abilisele,

sadulsepapoisile. Kuid tal oli ka oma kindel armastus — see olnud Richard Põld. Noormees teenis kaitsewäes sundaega, kuid käinud üha tihti Salme pool. Tüdruk jäänud rasedaks.

Põld ei olnud aus inimene. Ametiwõimud teadsid ammugi, et mees ei tee suurt wahet oma ja wõõra wara wahel. Samasuguste sõpradega saanud siis Kahu pööningukambris kokku, kus peetud nõu ja pühitsetud õnnestunud retkeid.

Jaan Riik oli warem woorimees.

Hiljem waatas aga muidu ringi, kus sai juhuslikku tööd. Waesus ja wiletsus wahtis temalgi uksest ja aknast sisse. Kuid Riigi õde oli Wiljandimaal rikka taluniku perenaine. See õe perenaiseks saamise lugu olnud aga isegi keerukas ja ametiwõimud kahtlustanud korra Riiki õige jubedas kuriteos.

Riigi õde teenimud aastate eest kuskil maal taluperemehe juures teenijana. Wallaline peremees loonud aga peatselt lähemad sidemed neiuga. Selle õrna wahekorra lõpetanud aga ootamatult peremehe naimise kawatsus. Wäljawalitu pole olnud aga mitte ümmardajast-armuke, waid keegi talutütar, kes pidanud tooma tallu suure kaasawara.

Pulmad peeti rikka tüdrukuga, noorik tuli majja ja endine teenija lahkus. See abielu ei kestnud aga kaua. Ühel päewal süttus talu laut. Hiljem

leiti aherwartelt perenaise põlenud jäänused.

Praegu on endine teenija jällegi talus, mitte aga enam ümmardajana, waid seadusliku perenaisena. Selle oma õe eellääja surmas kahtlustatudki Riiki.

Miks langes siis õieti ametiwõimude kahtlus ülaltähendatud isikuile?

Ülekuulatud tunnistajaist kõige mõjuwama sõna selleks oli öelnud wanake Mari Saksnid. Ta elas Glücki kõrwalkorteris. Oli samuti waene inimene, pühkis tänawaid ja koristas surnuaeda. Nüüd on temagi warisenud hauda.

Ta kuulnud läbi seina, kuidas roimarid Glücki toas tegutsesid ja pärast omawahel röömustanud, et kõik läks nii kenasti.

Hääleşt tunnud ta ära Põllu, Riigi ja Kahu.

Kuid imelik lugu olnud selle tunnistajaga. Ta pole julgenud esialgu midagi rääkida. Kartnud oma elu pärast. Et aga wanakese tunnistus olnud õige tähtis roima awastamiseks wäikelinnas, siis kriminaalpolitsei olnud talle wäga lahke. Saksnidile on maksetud raha. Kui wanake jäänud enne kohtupäewa haigeks,

annud kriminaalametnik talle 15 krooni,

mille eest naine wiidi haiglasse rawimisele.

Nii jääbki sarnane mulje, et ametiwõimud püüdsid kõik teha, et kahtlusaluste süü saaks kindlasti tõestatud, kuna muid jälgi üldse ei näinud leidwat. Kohtupalatisse oli ülekuulamisele toodud keegi Oskar Larm. See mees on ilmunud oma tunnistusega õige hilja. Alles siis, kui ta lugenud ajalehest, et kaebealused on mõistetud kohtulikult õigeks, tunnud ta, et peab jälgima oma sisemist häält ja rääkima, mis ta teab asjast. Nimelt seletab ta, et

näinud mõrtsukatöö päewa õhtul oma silmaga, kui Riik ja Põld wäljunud Glücki korterist.

Kuid imelikul kombel räägitakse ka kohtus selle tunnistaja kohta, et ta saanud ametiwõimudelt raha. Wähemalt püüab kaebealuste kaitsja, wiljandlasest adwokaat, seda tõendada. Lõpuks olewat mees koguni weidi nõder wõi jabur, nagu tõendab tunnistaja Ungern-Sternberg.

Teine mõjuwaim tunnistaja on keegi Wäli. See mees istub kinni. Tal on aga imelik kalduwus. Ta annab ära kaaswange.

Kriminaalametnikud ise tõendawad, et annud Wälile suitsupakke,

ning see annud neile mitmeid andmeid kaaswangide kohta, kes talle midagi usaldanud. Ja Põld eeluurimise all seletanud talle kogu Glücki tapmisloo ära. Tema teatanud siis muidugi kohe kuulduşt ametiwõimudele.

Nende kahe mõjukama tunnistaja seletused lähewad aga siiski lahku. Saksnid kuulnud roimarite hulgas ka Kahu häält, Wäljale aga räägitud, et Põld käinud ainult Riigiga werewalamisel.

Nii on juurelnud wäikelinna kriminalistid suurmõrwa, on püütud kindlaks teha kurjategijaid juba kaks aastat, kuid saladusekate on jäänud siiski kergitamata. Kohus pidi kaebealuste kohta tegema õigeksmõistwa otsuse.

Mürts naise ukse taga.

Mees, kel Tallinnas elamine keelatud. — Skandaal Oskari tn. 31.

Hindrek Erman, Oskari tän. nr. 31 majaomanik, jutustas politseile, et Jüri Soon, on teinud tema majas lärmi.

Ermani majas elab Jüri Soone abikaasa Anna, kes mehest juba kolm aastat lahus elanud.

Nüüd tulnud mees naise korteri ukse taha ja

nõudnud tuppalaskmist.

Kui naine sellest ära öelnud, sattunud mees Jüri marru, peksnud jalgadega wastu korteri ust ja hüüdnud kurje sõnu. Majast lahkudes Soon purustas koridoris olewa tormilaterna, wisates selle õuel wastu kiwi, ning

ähwardas majaelaniku Otto Kanguri tappa pussiga,

põhjusel, et Kangro käskinud määratsejal majast lahkuda. Jüri Soonel puudub luba elamiseks Tallinnas. Ta õigusi olewat litsendatud mingisuguse sekeldusе pärast piiritusega.

Tänawalt wõetud naine.

Mees andis oma naise kombluswalwe kätte. — Kohtuprotsess ametnikkude auhaawamise pärast.

Hilda Adamson, naine, kes waremalt teenis oma leiba tänawal, leidis mehe, kes wiis ta tanu alla ja mõneks ajaks wabastas teda ta raskest orjusest. Kuid külgekaswanud õise äri harjumus ärkas pikapeale uuesti ja perekonnaelu käriseş.

Mees jättis maha oma naise, ning teatas kombluswalwele, et ta Hilda annab edasi haigust.

Kolm aastat oli Hilda kombluswalwest eemal olnud, kuna teda ure nime all otsida ei teatud. Pealegi wabastab meheleminek lõbunaise järelwalwest. Mehe kaebuse põhjal kutsuti Hilda uuesti kombluswalwesse.

Ta wõttis kutse wastu, kuid ei läinud. Saadeti uus kutse ja kohale läksid kaks kombluswalwe tüsedat agenti — „Pikk" ja „Paks".

Hilda korteris hargnes nüüd draama, millist tuli kohtul arutada. Sisse minnes leiti woodist wõõras mees.

Hilda saadi otsimise pealt kätte woodi alt.

Nagu tõnelewad agendid, olewat selle peale järgnenud häbematum sõim nende aadressil, sarnane, millist nad warem pole kuulnud. Kui agendid juhtisid tähelepanu seaduslikule korraldusele, mille täitmist nad kohustatud nõudma, käskis Hilda kõik sarnased seadused pista kus seda ja teist. Selle peale tiskus ta kutse lõhki.

Agendid tõstsid süüdistuse ametkohuste täitmisel olewa ametniku auhaawamises. Hilda ise eitab, et oleks olnud warem kollase passiga naine. Puha mehe wihawaen. Kuid ta on wiidud siiski suguhaigete ramilasse.

Rahukohtunik mõistis Hilda Adamsoni ametnikkude auhaawamise pärast 3 nädalaks wangi.

Uus jalawäe inspektor.

Kolonel J. Siir nimetati kohustetäitjaks.

Kolonel J. Siir, end. allohwitseridekooli ülem, kes hiljuti lõpetas kõrgema sõjakooli, nimetat teisipäewal kaitseministri käskkirjaga jalawäe (laske-) inspektori kohustetäitjaks kolonel O. Sternbecki asemele, kes kutsuti wabariigi walitsusse teedeministri kohale. Kolonel J. Siir asus eile kohuste täitmisele ja jääb sinna kolonel O. Sternbecki walitsusesoleku ajaks.

Suuski walmistama.

Kaitseliit korraldab 69 kursust.

Kaitsseliidu korralduşel algawad lähemal ajal kogu maal suusawalmistamise kursused. Üldse on kawas 69 kursust, milles loodetakse osawõtjaid umbes 1300. Läinud aastal korraldati 43 kursust 760 osawõtjale ja aasta warem 17 kursust 78 osawõtjale. Suusapropagandale pannakse järsest rohkem rõhku ja suuskade kodune walmistamine wiib kõige enam rahwast suusatamisele.

Harju malewa piirkonnas peetawad kursused toimuwad nowembri ja detsembri kuu jooksul, tähtpäewad on esialgu lahtised. Kursused korraldatakse Kuusalus, Kose, Juurus, Harkus, Kohilas, Keilas, Kloostris ja Riisiperes.

Tartumaa malewas on kursused 4-päewase kestwusega 22. nowembrist kuni 29. jaanuarini Puhjas, Elwas, Rõngus, Wastse-Kuustes, Kambjas, Räpinas, Jõgewal, Woldis, Tormas, Kawastus.

Walga malewa kursused peetakse 20. nowembrist 16. detsembrini Walgas, Hargla, Lüllemäel ja Tõrwas.

Sakalamaa malewa korraldab 16. detsembrist 4. weebruarini kursusi järgmiselt: Põltsamaal, Wiljandis, Tarwastus, Suure-Jaanis, Paistus, ja Lalsis igal pool kahepäewase kestwusega.

Pärnumaa malewas: 7. detş. — 13. jaan. Koongas, Uduweres, Wändras, Toris, Kilingi-Nõmmel, ja Karksi-Nuias.

Wõrumaal: 27. oktoobrist kuni 17. detş. Põlwas, Kanepis, Wiitinas, Laitsnas, Misşos, Antslas, Wõrus.

Kuressaares peetakse suusawalmistamise kursused 20.—30. nowembrini.

Petseris 6.—13. now., Tartus 23. now. — 30 now., Narwas 27. now. 3. detş.

Läänemaal 29. okt. — 28. jaanuarini, kestmiselt 2 päewa üks kursus: Weltsas, Warblas, Keinas, Kärblas, Lihulas, Jädiweres, Märjamaal, Wana-Wigalas, Taeblas, Kullamaal.

Wirumaal 23. okt. — 17. detş. 3—4-päewa üksik kursus: Kadrinas, Wõsul, Jõhwis, Kohtla-Järwel, Jisakul, Tudulinnas, Illukal, Kundas, W.-Maarjas, Laekweres, Kadilas, Põlulas, Simunas, Wiru-Nigulas.

Perekonnateated.

Kihlatud.

Tallinna linna perekonnaseisuametis. — Saksa wabariigi kodanik **Georges-Friedrich-Heinrich-Karl Manteuffel,** 24-a., leşt, filosoofia doktor ja **Dorothea-Olga-Julie Keyserlingk,** 28-a., lahutatud, röntgeni assistent. Peigmees elab alaliselt Saksamaal, Berliinis, pruut Sõmeru wallas, Ubjas. — **Bernhard Puia,** 29-a., tööline ja **Aliide,Marie Kasak** (1. abieluşt Ploom), 24-a., lahutatud, kodune. Mõlemad elawad Tallinnas. — **Erik Walter,** 23-a., kontoriametnik ja **Marie-Elişabeth Oldekop,** 25-a., kodune. Mõlemad elawad Tallinnas. — **Aleksander Aija,** 27-a., kindlustusagent ja **Emma Wõhma,** 31-a., leşt, kuduja. Mõlemad elawad Tallinnas. — **Herbert Rosenberg,** 31-a., riigiteenija ja **Martha-Marie Soostar,** 29-a., riigiteenija. Peigmees elab Nõmmel, pruut Tallinnas. — **Mihail Lupanow,** 31-a., tööline ja **Natalie Steinberg,** 35-a., tööline. Mõlemad elawad Tallinnas. — **August Jäme,** 24-a., plekişepp ja **Alide Kranberg,** 20-a., kodune. Mõlemad elawad Tallinnas. — **Eduard Walge,** 32-a., puuşepp ja **Maria Rosenlill,** 31-a., õmblejanna. Mõlemad elawad Tallinnas. — **Teodor Part,** 31-a., kingşepp ja **Helma-Alice Tammişt,** 27-a., õmblejanna. Mõlemad elawad Tallinnas. — **August Weltmann,** 31-a., tööline ja **Ida-Lowişa Allak** (neiuna **Andresson**), 52-a., leşt, tööline. Mõlemad elawad Tallinnas.

Püha-Waimu koguduses. — **Rudolf Aunroos,** 23-a., tööline ja **Emilie-Lowişe Mellis,** 24-a., kodune. Mõlemad elawad Nõmmel. — **August-Aleksander Klapp,** 39-aastane, taluomanik ja **Ella Punik,** 19-a., kodune. Mõlemad elawad alaliselt Kohilas, Urge külas.

Jaani koguduses. — **Boris Baranow,** 24-a., drogişt ja **Wilhelmine Lööke,** 20-a., kodune. Mõlemad elawad Tallinnas.

Kaarli koguduses. — **Johannes Kunstmann,** 24-a., äriteenija ja **Eliise-Julette Jurtom,** 24-a., kodune. Mõlemad elawad Tallinnas.

Rakwere ev.-luth. koguduses. — **Nikolai Dşis,** 24-a., allohwitser ja **Meta-Helene Steinberg,** 21-a., kodune. Peigmees elab Tallinnas autotankide rügemendis, pruut Haljala wallas, Katela külas.

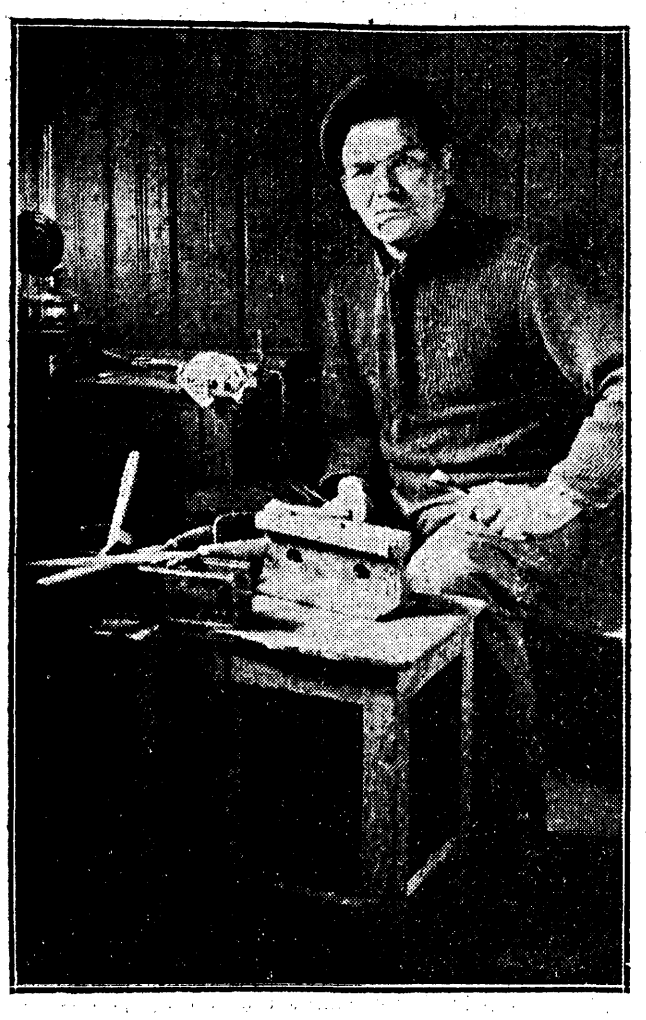
Sündinud.

Hans ja Helene-Adele (neiuna Kertz) **Karner'il** — poeg **Ants-Ilmar;** Johannes-Eduard ja Katarina-Amanda (neiuna Walddorff) **Kiwwit'il** — tütar **Waike-Elwine;** Johan ja Rosalie (neiuna Lootsmann) **Täht'il** — poeg **Guido;** Eduard ja Renate-Miralda (neiuna Sulg) **Promet'il** — tütar **Gerda;** Aleksander ja Helmi-Miralda (neiuna Tüür) **Lõpp'ul** — poeg **Hans;** Joann ja Jekaterina (neiuna Grjaznow) **Topk'in'il** — tütar **Eudokia;** Jaan ja Ida-Leontine (neiuna Nordmann) **Türkel'l** — poeg **Kalju.**

Mees, kes

TAHAKS OLLA SURNUD.

J. Tigase karjäär.

Oma mõttes kambris nukitseb nüüd J. Tigane tööd teha, teenides nii oma kasinat igapäewast leiba. Kuigi eluwintsutused on jätnud jõukangelasele oma jäljed, jätab ta weel praegugi turjaka rammumehe mulje.

Tallinnas elab praegu mees, kellele omal ajal tuhanded inimesed juubeldanud, kuid kes nüüd arvab, et oleks olnud parem, kui ta oleks juba ammu olnud surnud mees. See on omaaegne maadlusmaailmameister Johannes T i g a n e. Lurich, Aberg ja Hackenschmidt — neid kolme mäletab eestlane kui omaaja Kalevipoegi, kuid teistest sama ajajärgu maadluskangelastest teatakse juba hoopis vähem. Nad on enamasti jäänud nende kolme aupaistuse varju, kuigi nad oma võimetelt ja võitudelt küünisid täiesti nende tasapinnani. Üks sellistest maadlejatest on ka Johannes Tigane. Ta on üks meie maadlejate noorema, õigem teise põlve võsusid, kes hakkas eelmainitud kuulsal kolmikul juba üle pea kasvama. Kuid pealetulev maailmasõda ja sellele järgnenud segased ajad purustasid täielikult eestlaste maadlushegemoonia. Meeste parim sportlase-eluiga möödus sõdade ja revolutsiooni möllus. Rahuajad ei ole meie purustatud maadlussporti jõudnud soodsate arenemisvõimaluste peale vaatamata viia veel poolelegi teele, võrreldes enne-maailmasõjaaegsete aegadega.

Maadlushooaja alguseks toome minevikumälestusi meie maadlusspordi hiilgeaegadest ja eesti matisuuruste elust. Selleks otsime üles endise maailmameistri Johannes Tigase, et ta meile jutustaks mineviku lugusid. J. Tigane elab praegu tagasitõmbunult väikeses keldrikorteris Kalamaja kandis, Prii tänaval, kus nokitseb ülespidamist teenida lukusepaametiga.

Johannes Tigane, kelle maadluskarjäär katkes just selle kulminatsioonipunktile jõudmisel, oli üks andekamaid ja paremaid Lurichi ja Abergi maadlus-kaasaegseid. Tigane oli Lurichist ja Abergist mõni aasta noorem ja tema tõeline karjäär ja parim maadleja-iga pidi saatuse tahtel minema tuulde maailmasõja aastatel. Lurich ise pidas Tigast, kes oli Lurichi õpilane, enda järeletulejaks matil. Joh. Tigane, Wenemaal „Tiganskiks" hüütud, oli tõepoolest suur maadleja. Ta oli tõusmas maailma parimaks, milleks tal olid kõik eeldused: kaswu, suurepärane kehaehitus ja loomupärane talent.

J. Tigase leiutas maadlusmatti jaoks wana maadleja P a a b o t.

1888. a. märtsikuus Tartumaal, Kastre mõisas moonamehe pojana sündinud, Juku Tigane oli tugewat kaswu mees. Selleaegseid agaraid maadlussportlasi Paabot, kes elas Tartus, käis töö asjus sageli Kastre mõisas. Tema asjatundlik silm märkas peagi, et „Kastre-Juku" lisaks sellele, et ta oli igapidi tubli ja hakkaja poiss, omab ka ideaalse maadlejakeha ja wastawa kaswu.

Paabot oli esimeseks meheks, kes tutwustas Tigast maadlusspordi elementaarsemate saladustega.

Tundes noormehe talenti, ei tahtnud Paabot lasta sellel minna Kastres maad kündes kaduma ja muretses poisile 1905. aastal Tartu Leokese sepikotta koha. Nüüd saab Tigane treenida „Abergi" nimelises spordiseltsis — praeguses Tartu „Kalewis". Järgmisel aastal Tigane asub Tallinna, kus leiab teenistuse Riesenkampfi tänawal asuwas Niguli sepikojas. Ta astus „Walwaja" seltsi, mille esimeheks oli tol ajal Loorberg. Maadleja Kamastik märkas samuti poisi maadlejatalenti ja wõttis tema õpetamise enda mureks. Kamastikku Tigane peab oma esimeseks tõsiseks maadlusõpetajaks. Paar aastat hiljem, 1908. aastal, Tigane kolib jälle Tartu. Ta on maadluse alal saanud juba ettewalmistuse.

Tigane teeb asjaarmastajana kaasa maadluswõistluseid selleaegses Kooritsa tsirkuses.

See oli aeg, kus ei tehtud suurt wahet elukutselise ja asjaarmastaja maadleja, sel ajal „lõbulase" wahel. Tigane tuli wõitjaks. See saigi temale „saatuslikuks": maadluste korraldaja pani Tigast tähele ja wõttis ta endaga kaasa Pihkwasse, kus Tigane rea wanemate maadlejate keskel wõisteldes tuli kolmandale kohale. Senisele sepapoisile awardusid nüüd suured wõimalused „laia maailma" nägemiseks. Järgmine angashement oli Mustamere ääres Nikolajewskt linnas, siis Jekaterinoslaw. Tigane oli juba harjunud sellega, et oma nooruset ja wähesest kogemusest hoolimata ikkagi ka teisi wisklab.

Kuid nagu teraw wiskat satub kiwi otsa, nii Tigane kohtas Jekaterinoslawis wene maadluskuulsust Poddubnõid.

Nüüd noormees sai tunda tõsist wastast. Poddubnõi pani Tigase selja peale 1 minuti ja 30 sekundiga. Poddubnõi, kes maadlusmatil oli wastase suhtes wäga hoolimatu, pildus waest Tigast sedawõrd armutult, et Tigane wäänas jala ära ja ei saanudki enam rohkem maadlusest osa wõtta. Jala terwenedes Tigane maadles Harkowis ja sealt lewiski Tigase kuulsus üle kogu Wenemaa. Sellele kuulsusele pani õieti aluse eksitus, mis juhtus maadluswõistluse tagajärgede teatawakstegemisel ajalehtedes: lehtedesse sattus teade, nagu oleks Tigane wõitnud Harkowi rahwuswahelised maadlused, millest osa wõttis ka Poddubnõi. See oli sensatsioon kogu Wenemaal ja Tigane oli korraga „tehtud mees". Hiljem ajalehtedesse paigutatud õierdused ei muutnud enam asja. Järgnesid angashemendid Warssawi ja Riiga. Riias Tigane kohtas Abergit ja järgmises wõistluskohas, Astrahanis, esmakordselt nägi eestlaste maadlus-ebajumalat Lurichit.

Poddubnõi ise ei kahelnud — samuti wist ka mitte keegi teine — selles, et esimeseks tuleb Poddubnõi. Minnes kokku wastastega, kes järgmisel õhtul pidid Tigase wastu esinema, Poddubnõi oma hiiglajõu abil kurnas ja piinas oma wastase sedawõrd ära, et järgmisel õhtul see ei suuntud Tigasele kuigi palju wastupanu awaldada. Samasuguse „sauna" sai ka Tigase wihamees Antonõtsch. Kui siis Tigane tema 9 minutiga kergelt wõitis, sai serblane aru, et parem on ära leppida. Neist said weel head sõbrad.

Eestlaste-matikuningate seltskond sõidab 1912. a. üle ookeani — Austraaliasse.

Lurich, Aberg ja Tigane, see on kolmik, kellega wastased peawad arwestama. Järgmise aasta kewadel siirdusid maadlejad Lõuna-Ameerikasse, kus Buenos-Airesis korraldati suur maadlusturniir. Seal sai esimese koha küll Fladek Zbõschko (noorem), kuid auhinnale tulid ka kõik eestlased. Maadeldi weel Mexikos ja teistes Lõuna- ja Kesk-Ameerika maades, kuni aasta enne maailmasõda mindi wallutama Põhja-Ameerika maadlusmatte. Eestlased waliſid endale alaliseks elukohaks New Yorgi linna, kust sõideti wälja maadlema. Põhja-Ameerikas ei olnud kreeka-rooma maadlusega midagi peale hakata, waid kõik matschid tulid sooritada wabamaadluses, ameeriklaste „catch as catch can" maadluses. Maailma kõigi aegade suurim maadleja wabamaadluses, ameeriklaste maadlusebajumal Frank Gotch oli sel ajal oma parimas wormis. Tema wastu ei saanud ka Georg Lurich, kelle erialaks oli teatawasti kreeka-rooma maadlus.

Georg Lurich, kes oli ühtlasi hea ärimees, taipas kohe, et selle poisiga saab head äri teha. Ta hakkas Tigast õpetama.

Hommikupoolel oli tsirkus waba ja Tigasele algas „jõit". Seni oli Tigane tunnud kõige raskemini enda turjal Poddubnõi kätt. Ta arwas, et teist nii ränka meest ei olegi enam. Lurich ei olnud pealtnäha sugugi nii hirmutaw, oli wäga sile poiss armastuswäärse näoga. Kuid Lurich tuuseldas Tigast nii, et see ei saanud tihti aru, kus pool asub maa, kus pool taewas. Pikapeale Tigane hakkas aga ka „wana Jüri" kawalaid „knihwe" läbi nägema ja wastu panema.

Mõnikord kõrwakiile jagades, kuid sealsamas mõne osawa wõtte eest kiites — nii tegi Lurich Tigasest hea maadleja.

Tigase maadlusveisisid risti ja pikuti mööda Wenemaad ei jõuaksti ülespugeda. Mõnikord Tigane esines ühes linnas korraga kahel maadlustschempionaadil, nagu kord Peterburis. Lõpetades maadluse ühes tsirkuses, tõmbas Tigane palitu trikoole, istus woorimehele ja sõitis teise tsirkusse.

Maailmameistri tiitli wõitis Tigane 1911. aastal Pariisis, tulles Poddubnõi järele teiseks.

Selleaegsete sportliikude kommete kohaselt anti Pariisis korraldawatel suurtel rahwuswahelistel maadluswõistlustel esimesele, teisele ja kolmandale kohale tulnuile maailmameistri tiitlid. Et Tigane tuli teisele kohale, selle eest ta oli tänu wõlgu Poddubnõile. Tigane pidi juba sõitma tagasi Wenemaale, sest ümbrus oli wõõwas ja auhinnale tulekuks ei näinud suure konkurentsi tõttu olewat mingeid wäljawaateid. Pealegi oli maadlejate hulgas serblane Antonõtsch, kellel oli Tigasega kana kitkuda.

Serblane tarwitas maadlusel Tigasega nii tooreid wõtteid, et Tigane pärast 20 minutit kestnud ja otsustamata jäänud maadlust waewalt weel jaksi käia.

Tigane oli alles 24-aastane, ei olnud weel harjunud maadleja elukutse rastustega, lõi kartma ja kawatses sõita tagasi Wenemaale.

Poddubnõi sai Tigase kawatjusest kuulda ja lattis selle ära.

„Ära karda, sõnal," (pojale), ütles maadluskuningas, „Wenemaa peab siin saama kaks esikohta!" Poddubnõi soowitusel Tigane jäi wõistlema. Wana maadluskuningas wõttis tarwitusele nüüd kawaluse, et noort eestlast, kes esines Wenemaa nimel, aidata enda järele kohale. Poddubnõi tundis Tigast ja tundis ka tema wastaseid: Tigasel ei olnud mingeid wäljawaateid. Kuid Poddubnõi oli maadluse korraldajatega heas wahekorras. Ta kauples endale wälja salajase nõusoleku, et

enne kui mõni kardetawam turniiri maadleja kokku läheb Tigasega, ta eelmisel õhtul pannakse wastaseks Poddubnõile.

Lurich pidas kaks kuulsat matschi Gotchiga, kuid kaotas mõlemad, kuigi kaotas auga ja praegugi on Ameerika spordiajakirjades lugupidamisega mainitaw „maadlusime".

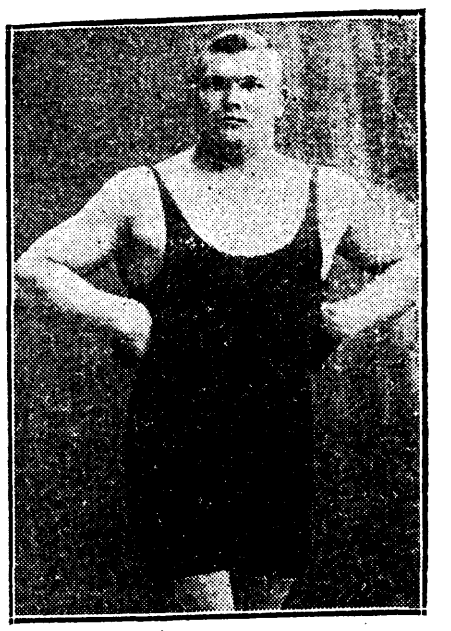
Ameerikas ei saanud muidu matschi, kui ei olnud maadlenud amatööridega. Kohalikkudesse jõustikuklubidesse kuuluwad amatöörid kutsusid elukutselisi maadlema. Kes wõitis amatööri, wõis maadelda. Tigasel õnnestus lühikese aja jooksul wõita teda wälja kutsunud amatööri, juut Rogersi, mille järele amatöörid tema rahule jätsid. Milline tähtsus seal oli selllistel tuleproowidel, seda tõendab juba seegi, et wanem Zbõschko, Stanislaw, omaaja üks paremaid maadlejaid, ei saanud ühepäriiges kahe aasta jooksul ühtegi matschi, kuna oli klubis õnnetul kombel kaotanud ühele amatöörile.

Tigane pidi 1915. aastal matil kokku minema maailmakuulsa Gotchiga,

kuid maailmasõda rikkus selle kawatsuse. Tigane oli oma wõimete tipul, kui algas maailmasõda ja Ameerikas wiibiwatele Wenemaa kodanikkudele anti käsk astuda sõjawäkke. Kas sõita Wenemaale, või astuda Euroopasse saadetawasse ameerika sõjawäkke, see jäeti igale enda walida. Hackenschmidt tegi targasti, ta awaldas nõusolekut sõda kaasa teha läänerindel. Seega awanes tal hiljem wõimalus astuda inglise alamaks ja enda elujärge hästi sisse seada. Tigane otsustas tagasi Wenemaale sõita. Jõudes tagasi Wenemaale, Tigane saadeti liinile, kust ta küll pääsis komandeerimisega inseneriwäkke.

Wabadussõja ajal Tigane teenis inseneri-pataljonis.

Ka wahuajal oli ta tükk aega seal teenistuses üleajateenijana. Kui oli tarwis üles panna uusi telefoniposte, siis Tigane ajas ikka üksi posti üles, kuna seda tööd muidu pidi tegema mitu meest. Tallinnas kaitsewäeteenistuses olles sai Tigane jälle aega maadelda. Kino „Rekordi" ruumes endise näitusplatsi ääres korraldati siis maadlusi, millest Tigane edukalt osa wõttis. Kuid Tigane on läinud lahku endistest seltsimeestest: ei ole enam Lurichit, kes waos peaks ka Tigast. Selle asemel, et püüda uuesti tagasi endisse hiilgewormi jõuda, Tigane hakkab kõwasti suitsetama ja teeb ka napsi rohkem kui see maadlejakarjäärile kasulik. See kisub teda alla. Lurich ja Aberg hukkuwad traagiliselt Wenemaal tõwesse. Tigase täht loojub aga Tallinnas, sest mees ei suuda end lahti kiskuda hukutawatest mõjudest.

„Tiganski" oma hiilgepäewil.

Ka naistel, kes alati piirawad maadluskuulsusi, on Tigase allapoole wiimisel oma suur osa.

Maailmameister saab ühel talwepäewal weel wiimase raske hoobi, ta kukub libedal, jäätanud teel ja wigastab enda puusa. Mitu aastat saab Tigane liikuda ainult kepi abil. Alles wiimasel ajal saab Tigane juba enamwähem korralikult liikuda. Kui jalg weel paraneb, loodab ta weel mõned maadlusedki kaasa teha.

Praegu on Tigane päris waene mees. Maailmasõja ajal jäi kõik mustade päewade jaoks kogutud raha wene pankadesse ja see on nüüd igawesti kadunud. Tigasel oli pankades 50.000 kuldrubla, mis praegu oleks päris korralik warandus. Nüüd aga peab endine maadluskuulsus päewast päewa tegema lukusepatööd, et kuidagi ära elada.

„Ma wist oleksin ikka pidanud minema ühes Lurichi ja Abergiga Wenemaale," ütleb Tigane ja wajub seejuures ise nukrabesse mõtetesse. „Kuigi ma wast oleksin üheskoos nendega olnud maamullas... Ühes elasime ja wõistlesime, oleks wõinud nendega ka ühes hauda minna... See wist oleks olnud õigem..."

Weretilk joodiku kõrwalestast

Liiklemisõnnetuste puhul wõetakse süüdlaselt wereproowi. — Rootsi professori Widmark'i leiutis abiks politseile liiklemise õnnetuste juurdlemisel.

Pahatihti kuuleme ja loeme ajalehtedest liiklemisõnnetustest, mida põhjustanud joobnud olek. Joobnud autojuht on sõitnud nii ettewaatamatult, et on alla ajanud möödamineja wõi kokku põrganud teise sõiduliga. „Windis" jalakäija on sattunud sõiduki alla ning saanud surma wõi õnnekombel pääsenud waid wigastustega... Jalgratturile kihutanud otsa wedauto, mida juhtinud wiimastanud autojuht...

Statistikud wälismaadel tõendawad, et umbes

üks kolmandik liiklemise õnnetustest on tekitatud alkoholiuima läbi.

Kuna liiklemisõnnetuste kaudu sünnitatud ainelisi kahjusid tuleb arwestada miljardites kroonides aastas, siis pole imestada, et wõimud on hakanud tarwitama karmimat kätt seal, kus liiklemisõnnetuste põhjusi tuleb otsida alkoholi tarwitamises.

Et sarnastel juhtumitel selgitada, kuiwõrt süüdi on õnnetuste tekitamises alkohol, wõetakse kaebealuselt kohe wereproow. Wiimane peab kindlaks tegema, kui suur on tarwitatud alkoholi hulk. Selleks on Lääne-Euroopas enamasti kasutamisel Rootsi professori Erik Widmark'i poolt leiutatud meetod, mis

awastab alkoholi jälgi weres ka siis, kui katsealune on joonud waid üks kümnendik liitrit õlut.

Politseijaoskonnad Euroopa linnades on warustatud wäikeste pakikestega, millest igaüks sisaldab kolm klaastorukest. Tarwis waid wäike lõige kaebealuse kõrwalestasse, asetada lõikekohale tekkinud werepiisasse klaastoru ots ja

toru täitub automaatselt werega.

Torukese sisemine pind on kaetud teatud soolade kihiga, mis ei lase werel tarduda ning hoiab muutmatult alkoholi sisaldawuse weres wähemalt kolme nädala jooksul. Iga korralikult seadeldud laboratoorium wõib selle wereproowi waral kindlaks teha, kui suur on alkoholi hulk weres. Selleks on prof. Widmarki poolt wälja töötatud erilised matemaatilised wormelid. Sarnane analüüs ütleb politseile ja kohtule, kuiwõrt süüdi on alkoholi tarwitamine sündinud liiklemisõnnetuses.

Rootsis on wereproowi wõtmine autoõnnetuste puhul seaduslikult ette kirjutatud. Ja Rootsi politsei teab jutustada, et autojuhid oma seletustes ärajoodud alkoholijookide hulga kohta on hakanud rohkem austama tõtt. Nad teawad, et wale nende seisukorda waid halwendab, kuna wereanalüüs nii kui nii toob warjatud tõe päewawalgele.

Miks lehed langewad?

Mispärast puud sügisel wabanewad lehtedest.

Lehed puudel kolletawad ja langewad. Õhusoojus on langenud alla piiri, mis ei soodusta enam taimede kaswu. Taimestik walmistub talweunele. Lehed on saanud ülearuseks ja puud wabanewad nendest kui liigsest koormast.

Puud hingawad lehtede kaudu. Jäätsid lehed sügisel puudele, siis tähendaks see, et lehtede kaudu aurab ära niiskus, mille tagawara puud enam ei suudaks täiendada, kuna maa külmab. Puud peaksid sarnasel juhtumil hukkuma kuiwa kätte. Selle tõttu puud heidawad endilt kahjutsewad lehed päralt seda, kui nad wiimase soojusega on lehtedelt wälja imenud kaswamiseks tarwilikud ained.

„Mind on petetud!“

Kelmide uued trikid. Lõksud „matsidele“.

Pikale tänawale kriminaalpolitseisse tuleb igapäew inimesi, kes wihaselt, kuid seejuures poolhäbelikult kurdawad, et neid on petetud. „Kuidas teid siis peteti? Kes pettis?,“ küsib kriminaalpolitsei ametnik. Siis waene kannataja hakkab kõnelema ja hargneb tawaline lugu: lihtsameelne, kergeusklik inimene on sattunud „hanedepüüdja“ küüsi ja petis on teda tüssanud ühega nendest lugematutest trikkidest, mida leiutama on kelmid wäga osawad ja leidlikud.

Riie, mida müüakse mitu korda.

Ühte omaette kelmidekampa nimetatakse pealinnas „Walgemantli meesteks“. Nad teewad äri morfiumi ja kokaiiniga, kuid wahepeal sooritawad mõne „otsa“ ka riidemüümisega, mille juures ostja ikka riidest ilma jääb ja peale selle satub sekeldustesse kriminaalpolitseiga ja kohtuwõimudega. Nendest trikimeestest tuntumad on Sõstar ja Holtsmann. Mehed liiguwad wanakraamituru raioonis otsides maamehi, kellele hõlma alt pakkuda müüa riiet. Harilikult see on kangarest, mis ostetud odawasti kui moehoojast ülejäänud kaup. Kuna kelm müüb riide wõrdlemisi odawa hinnaga, leidub alati ostja. Wiimane loeb raha kelmile peo peale ja saab riidekanga enda kaenlasse. Sel ajal kui üks kelmidest sobitab riideostjaga kaupa, luurab tema kaaslane eemal. Riiet müüakse ikka niisugustes kohtades, kus politsei on kättesaadaw.

Waewalt saab riideostja minna mõnikümmend sammu edasi, kui politseiniku saatel temale juure asub tundmatu mees, kes ütleb, et temalt on riie warastatud

ja ta tunnistab maamehe käes olewa kauba omaks. Maamehe seletus, et ta riide ausal wiisil ostnud, ei aita: Ta peab minema kaasa politseisse. Kaebaja ütleb, et temal olnud täpselt sellist riiet, nagu leiti maamehe käest, nii ja nii mitu meetrit. Riie mõõdetakse üle, kanga pikkus läheb täpselt ühte kaebaja poolt nimetatud mõõtudega.

Nüüd areneb asi igapidi seaduse raamides. Maamees on ostnud warastatud riiet, mille tõttu riie temalt ära wõetakse. Müüjat kindlaks teha muidugi enam ei saa, sest see on ammugi kadunud pealinna 130.000 elaniku hulka. Kuna süüdlane, s.o. waras jääb kindlaks tegemata, lõpetatakse juurdlus lühikese aja jooksul ja riie antakse wälja selle „omanikule“. Nüüd wõib sama trikki korrata jälle, kuid müüjaks on nüüd juba see isik, kes esimene kord esines riide omanikuna. Politseiga oma riiet tagasinõudma ilmub see kelmidest, kes esimene kord esines müüjana. Seetõttu ei saa ka kriminaalpolitsei kelmidele midagi teha, kuigi ametnikud kelmide trikki läbi näewad. Iga kord on jälle uus nägu mängus!

Halbade ärikommetega piimamees.

Palju südamewalu walmistab oma kaaskodanikkudele L. nimeline mees, kellel Tallinnas teiselpool raudteed oli piimaäri. Warem ta tekitas inimestele ka kõhuwalu, müües wäga põhjalikult solgitud piima. Seaduses nõutawa 3 prots. asemel sisaldas tema piim ikka ainult ühe protsendi raswa. Aastaid tagasi oli L. päris keskmine ärimees. Kuid ise ta ei joonud tema oma 1-protsendilist piima, waid eelistas 40-protsendilist wiina, mille tõttu kõht jäi küll rikkumata, kuid mehe „ülemist korda“ pidi parandama Seewaldi haigla. Majad ja meiereid läksid käest ära ja piimamees siirdus teisele ärialale. Temale kuuluw maja oli juba ammugi obligatsioonidega üle koormatud. Seda laiemad ringkonnad muidugi ei teadnud ja L.-le anti mitmesugust kaupa wõlgu. Tallinna laewaühisuselt ostis ta mitukümmend tonni kiwisütt, müüs need kohe edasi ja jättis laewaühisuse rahad maksmata.

Maameestelt ostis ta suuremate partiide wiisi põletispuid, kuid ka puude müüjad ei saanud „tööstusihärra“ käest raha.

Tema suurimaks ärioperatsiooniks tõotas kujuneda rehepeksu-garnituuri ostmine wäärtuseta wekslite wastu. Kuid saatus mängis temale siin „ninanipsu“. Tal jõudis kätte pummeldamise hooaeg. Seetõttu jäi rehepeksugarnituur edasi müümata. Sellest said teada wõlausaldajad, panid kohtupristawiga aresti rehepeksugarnituuri peale ja asusid selle oksjonile. Nüüd on L. lõplikult kaotanud waranduse ja ühes sellega ka usalduse. Ta saab teha weel ainult wäikseid kelmusi, millega teenib wiinaraha. Kui pettuste suurmeister Jaworski juhtub wahetewahel wabaduses olema, siis on L. tema alaline kambamees.

Linna elektrijaama valulaps.

Tallinna linna elektrijaamas töötas mõni aeg tagasi Henningi nimeline mees. Ta wõttis wekslile sõiro ühelt ja teiselt kaasametnikult, kaasteenijalt. Kui wekslid wiimaks hakkasid protesti minema, selgus, et Henning on rabanud sõirosid wõtta igalt, kes aga andis. Wekslid läksid protesti, kokku mitmetuhande krooni eest, mis tuli wälja osta elektrijaama ametnikkudel. Henning oli sunnitud teenistusest lahkuma. Ta awas Tallinnas mehaanikatöökoja, kuhu wõttis töölisi ja õpipoisse, igalt sissekasseerides jõukohase summa kautsjoniks. Et kautsjon oleks kindlustatud, selleks ta andis wekslid enda allkirjaga. Kautsjonimaksjad seda aga ei teadnudki, et wekslit wastu wõttes nad nägid oma raha wiimast korda. Kuna teenistusest ei saanud asja, nõudsid õpipoisid ja töölised kautsjoni tagasi, kuid Henning wastas, et neil on ju wekslid ja nad wõiwad raha temalt nõuda kui harilikku wõlga. Kautsjoni omastamise eest oleks Henningit wõinud wõtta kohtulikule wastutusele, kuid wõla maksmata jätmine pole kohtulikult karistataw.

Weesuuskade awarii.

Inglanna Zetta Hills tahtis sõita weesuuskadel üle Themse jõe, kuid teramad murdlained paiskasid ta sõiduki kummuli. Onneks wiibis läheduses üks laew, mille meeskond päästis uppumisohus olewa daami. Pildil — seiklusi ihkaw daam hoiab kramplikult kinni on ümberläinud weesuuskadest.

Hiljem Henning hakkas äri tegema abiellumishimuliste naiste arwel.

Ta awaldas lehtedes kuulutusi, et tööstur soowib soliidsetelt prouadelt tööstuse suurendamiseks laenu. Muidugi kindlustuste wastu. Ja meeldiwuse korral wõis järgneda ka abielu! Selliseid abiellumishimulisi wanemaid leskprouasid leidus küllaldaselt. Nad andsid raha ja said wastu wekseleid. Muidugi nendel wekslitel pole mingit wäärtust, sest pärast allakirjutamist Henningi poolt ei maksa need wekslid isegi wekspiangi rahagi. Kuna Henning käis hästi riides ja omas sümpaatse wälimuse, äratas ta alati usaldust.

Peenelt ta „wõttis wahele“ lese majaperenaise Rosalie Remmelmanni Uus-Maailma tänawalt.

Saades sellelt enda kätte kaks wekslit, üks 100, teine 150 krooni wäärtuses, esitas ta wekslid wäljamaksmiseks, laskis protesti minna ja nõudis raha majaperenaiselt. Majaperenaisel oli küllalt tegemist, et ootamatu nõudmise rahuldamiseks kiires korras saada raha kokku ja päästa maja oksjonile mineku eest.

Advokaat, kes teeb paljaks.

Tallinnas Harju tänawa rajoonis elutseb ja tegutseb üks adwokaatidest, kelle erialaks on ... inimestelt raha sissenõudmine. Ta ostab kõikjalt ühe wiiendiku ja tihti ühe kümnendiku eest üles n.n. lootusetuid wekspleid, s.o. maksukohustusi, mille järele wõlglastelt ei loodeta raha saada wõi rahasaamine on seotud suurte raskustega. Niipea kui wekpel on kõnesolewa härra käes, hakkab ta wõlglast püüdma ja lasep teda senikaua „jaopärast hingata,“ kuni ta wekslisumma täielikult on wälja nõudnud. Otse imestust äratab see leidlikkus, millega adwokaat wälja otsib wõlglase wiimase waranduse natukese ja wekslisumma halastamatu waljusega sisse nõuab. Ollepruuli tänawal elawa K. tuhandekroonine wekpel, millest osa juba tasutud, anti mõnesaja krooni eest edasi adwokaadile. Adwokaat tegi K. perekonna sõna tõsises mõttes paljaks, nõudes sisse kogu summa, 1000 krooni. Majaperenaise tütar, nähes, millise südametusega rahaahne adwokaat K. wiimase waranduse natukese oksjonile ajas ja selle wõileiwa hinna eest omandas, sai wihaseks ja lubas adwokaadi maha lasta. Sama adwokaat laenab ka raha wälja liig kõrgete protsentide eest. Kui on tarwis wõlga sisse nõuda, siis olgu wõlglasel kas wõi surnu korteris, kõnesolew adwokaat tõstab surnu woodist wälja ja laseb woodi ära müüa.

Kuidas maameest „mõrda“ püütakse.

Linnakelmidel on suur tegewuswäli maa-laatadel, sest praegu wiibiwad Eestis hobuste ülesostjad Lätist, kes suuremal arwul ostawad weoloomi Lätimaale wiimiseks. Kelmidejõuk, kellel on mitu wana hobusekronu walmis waruks, jälgib hobuseid müüjaid maamehi. Kui kohane ohwer leitud, püütakse temalt raha triki abil kätte saada. Politsei protokollid jutustawad selle kohta huwitawat 20. oktoobril peetud Koeru laadalt. Keegi wana talumees müüs lätlasele hobuse ja sai 150 krooni, millise raha pani põuetasku. Wanamehe juure tuli hobuseostu pealtwaadanud temale tundmatu mees ja ütles: „Peremees tule ja aita meil üht hobust osta, mulle nad ei müü, ehk sulle müüwad.“ Talumees läksi waatama hobust, kelle ümber seisis mitu mustlast. Üks mustlastest pistis talumehele pihku 150 krooni ja sosistas: „Maksa see hobune kinni.“ Talumees libistas raha palitutaskusse, hoidis käe kõwasti taskusuul, et keegi ei saaks raha warastada, ise hakates hobust waatlema. Ümberseisjad mehed hakkasid wanameest nõõkima: „Ei tea mis tema hobust waatab. Raha tal ei ole, ta on wist waene mees.“ Talumehe hing kihwatas, ta wõttis taskust mustlase antud raha ja tahtis seda maksta hobuse eest, nagu mustlane käskinud. Nüüd ümberseisjad hakkasid hurjutama: „No jah, see on ju teise mehe antud raha, ega see mees oma rahaga jõuaksi hobust kinni maksta.“ Selle irwitamise peale wihastas maamees, pistis mustlase antud raha taskusse ja tõmbas wälja oma rahapunga, millest luges hobusemüütajale peo peale 150 krooni. Mustlane ütles: „Nüüd sa osa minu rahadest pillasid maha, loeme üle.“ Hakati üle lugema. Seejuures mustlane wõttis raha enda kätte, pani selle taskusse ja kadus rahwa hulka. Nüüd alles sai maamehele selgeks, et ta on oma 150 krooni eest ostnud hobuse, kelle wäärtus oli 30—40 krooni.

Saladuste maja S. Tartu mnt. 36.

„Musta Mari” ärid.

Salapärane „tantsukool“ noortele tüdrukutele. — Noor tüdruk kadus jäljetult. — Kaewamised „Musta Mari“ maja aias. — Tükike Tallinna minewikku.

Hiljuti ilmus meie lehes kirjutus kurikuulsast Tallinna naisest Mustast Marist, kus kirjeldati omaaegse Tallinna kõrgemasse seltskonda kuulunud ja Peterburis ning Moskwasgi suurilmas — samuti aga allilmaski — ülihästi tuntud madam Anna Sibbersteini (siinse rahwapärase hüüdnimega „Must Mari“, Wenemaal aga „nõid Anjuta“) elu ja seiklusi, kuni ta tabamiseni mitmekordselt taskuwarguselt keiserlikus teatris Peterburis. Sel puhul on mitmed tema kaasaegsed, kes teda hästi tundsid ja teadliku't tema seiklustes, toonud esile uusi andmeid ja asjaolusid, mis lubawad pilku heita omapärase elule, mis tol ajal kihas ja kees aia sees asuwas kahekordses majas S.-Tartu maanteel nr. 36.

Mad. Sibbersteini korter oli kohaliku ja sissesõitnud kõrgema seltskonna armsamaks ajawiite ja „mõnusa äraolemise“ kohaks. Et oma maja selle maailma wägewatele meeldiwaks teha, tõi kawal madam kaugemalt —

Peterburist, Moskwast ja Helsingist eneselе weetlewaid külalisi — daame,

kes üht- wõi teistwiisi huwitawad olid: lauljannasid, tantsijannasid jne. Parimaks mad. Sibbersteini sõbrannaks ja sagedamaks külaliseks terwe rea aastate kestes oli Peterburi lõbustuskohtade tantsijanna Meliseta Finn — rahwusselt eestlane wõi baltisakslane, kuna ta wäga hästi eesti keelt oskas — keda teenijad ja ümbruskonna elanikud „polka Melisettaks“ hüüdsid. Piltilus ja tulise temperamendiga tantsijanna olnud iseloomult otseelus saatanise — nii õel-kuri ja julm olnud ta.

Suursuguste majasõprade wastu osutanud ta muidugi teatawal määral lahkust ja armastuswäärsust, neid nii oma wõrku mässides, et mitmed

olnud ta järele otsekui hullunud.

Neilt pigistanud ta halastamatult raha wälja; mõnigi austaja sattunud suurtesse wõlgadesse wõi jälle raisanud wõõrast raha. Melisettal olnud kuskil Wenemaal armuke, kellele ta palju raha saatnud. Meestega käitunud ta nii üleolewalt, kui olekski need mängukannid. Ja würstid, parunid, vonnid, kõrged riigiametnikud, rikkad kaupmehed laskid meelsasti seda kõike nii sündida.

Orgiate puhul olnud peanumbriks

Melisetta ihualasti tants,

mille nautimiseks elupõletajad mehed suuri summe ohwerdasid. „Ilus saatan“ laskis enesele selle eest raskelt maksa. Selle tantsu muusikaks oli mingi kiiretempoline klaveripolka mad. Sibbersteini eneselе poolt; sealt siis tuligi „polka-Melisetta“ nimetus. Paar-kolm teeniiannat, keda selle numbri puhul harilikult maja alumisel korral sunniti wiibima, wõimaldasid oma kawaleridel aeda pääsu, kes siis puuladwust jälgisid, mis tantsusaalis sündis. Wäsinuna tantsust, jäänud Melisetta põrandale lamama, kuna mehed tormanud juure suudlema ...

Kord sutwisel ajal, kui seltskond oli laialt ja mad. Sibberstein oma sõbrannagu millegipärast linnas wiibis,

kuulutasid nad wälja plastika, tantsu ja balletikursuse.

Kursantidele lubati suurlinnades head kohad muretseda ja hiilgawat sissetulekut kindlustada. Leiduski kümmekond meeldiwa wälimusega noort tüdrukut, kes meelitawast tulewikust wõlutuna mad. Sibbersteini ja Melisetta Finni kursustele astusid.

Kuni sügiseni kestis nende dressеerimine ja treenimine, siis korraldati kutsutud külaliste õhtu, millest erandita wanemad härrad osa wõtsid. Olgu tähendatud, et kursuste kestel noori tütarlapsi järjest õpetati weini ja likööri wõtma, seletades, et need joogid teewad inimese ilusaks ja nende tarwitamine edaspidi mõõdapääsematult wajalik. Sel õhtul siis esinesid kursandid ka mõningate tantsunumbritega — wõimalikult wäheses riietuses — ja kaugele, kaugele kostsid waimustatud härrade kiiduhüüded.

Kogu talwe kestsid need „kunstiõhtud“, milliste kohta isegi

kohalikn sakspkeelse ajalehe weergudele lanseeriti heatahtlikke teateid.

Samal ajal aga Jaak Järwe „Wirulane“ tõi sõnumi, milles puudutas „kahtlase wäärtusega lõbu“, mis üks raiskunud naisterahwas oma korteris korraldawat. Selle peale kostis saksa leht irooniliselt, et lihtlabasel inimesel olewat wähe aimu salati wäärtusest. Wist tüütas see „salat“ lõpuks kohalikud suurnikud ja ta transporteeriti Peterburi, kus suurlinna mülgastes tütarlapsed hukkusid päästmatult.

Palju lõi laineid ühe noore tütarlapse lugu. Madam Sibberstein tõi kord Peterburist wõi Moskwast kaasa kena mustajuukselise tütarlapse, kes 17—18 aastat wõis wana olla. See tütarlaps mängis wäga hästi klaverit ja paistis üldse heast perekonnast pärit olewat. Lewisid kuulduseid, nagu tahaks ta wanemate keelu wastu kellegi noormehega abielluda ja selleks siis mad. Sibbersteiniga ühendusse astunud.

Tema sidemete ja tutwuste tõttu lootnud ta Tallinnas abielluda oma südamekallimaga. Rikaste wanemate lapsena

toonud ta kaasa suure waranduse,

et sellega oma elujärge kindlustada. Et tal mingid sidemed kellegagi olid, tõendas see, et ta tihti kirju saatis ja sai. Paar kuud hiljem jõudiski siia keegi noormees, wenelane, kes mad. Sibbersteini juurest oma pruuti taga nõudis, kuid see seletas, et preili olewat paar päewa warem ära reisinud. Noormees tegi skandaali, teatas asjast politseile, kuid seegi ei suutnud aidata. Igatahes kujunes asi sarnaseks, et

aias wõeti ette mitmel pool kaewamisi.

Ümbruskonna elanikud tähendasid siis, et kui juba kaewatakse, siis tehtagu seda põhjalikult ... Tänapäewalgi arwawad wanemad inimesed, et see maja ja aed warjawad eneses mõndagi saladust. Ja seda küll täie õigusega. — Hiljem, kui madam Sibberstein oma asutusega järjest enam ja enam maha käis, jäi sealt parem seltskond eemale, keda asendas allilm ja põhikiht.

Lõpuks peatusid seal juba harilikud wargad,

kes toimisid sissemurdmisi lähemagi ümbruskonna majadesse. Kannatajad olid mitmel puhul sunnitud wõimude poole pöörama, et see „röövlipesa“ saaks laialt aetud.

Nimetama peab weel, et „ilus saatan“ Melisetta Finn poosenese ühe tolleaegse Tallinna nooblima joogikoha kabinetis riidewarna siidist kaelasalliga.

Ettelääandel, et tahab weidi sohwal puhata, eraldunud ta seltskonnast ja leiti tund hiljem riidewarnas kõlkumas.

Madam Sibbersteini — Musta Mari wõi nõid Anjuta saatus on alul mainitud kirjutuses üksikasjalikumalt kirjeldatud. Märgime waid, et ta suri umbes kaheksa aastat tagasi — pooltcod nälga.

Olümpiakell kutsub...

Sakslaste suured ettewalmistused.

Kogu Saksamaa sportlik tegewus on keskendatud 1936. a. olümpiamängudele. Olümpia tehniline ettewalmistus, samuti kui saksa olümpiasportlaste ettewalmistus on hoogsalt käimas.

Juba aastal 1916 pidi Saksamaa korraldama 6. olümpiamängud. Selleks ehitati Grunewaldi staadion ja awati 1913. a. Aga enne kui olümpia ettewalmistus siis jõudis haripunktile, puhkes maailmasõda. Nüüd on jälle Saksamaa lord lawastada maailma suurimaid wõistlusi, nimelt 11. olümpiamänge 1.—16. augustini 1936. a.

Kalifornia päikesepaisteliised olümpiamängud läinud aastal on weel wärskelt meeles. Kuid sakslased tahawad teha kõik, et järgmised saaksid

suurejoonelisemad kui kunagi waremalt.

Sakslaste kolm tähtsamat olümpiamuret on: tehnilise läbiwiimise täiusliikus, kogu maailma osawõtt, et tekitada uut „rahwasteränd amist" olümpiamängude ajal Saksamaale ja saksa olümpiawõistlejate ettewalmistus.

Grunewaldi staadion ehitatakse põhjalikult ümber. 100.000 pealtwaatajate jaoks tehakse ruumi. Kõik wõistlusalad tulewad pidamisele wõimalikult kättesaadawatena publikule.

Arwestatakse ette lugematute tuhandete wälismaa külalistega, kes kahtlemata panewad liikuma saksa rahwamajanduslikud organid, elustades wiimaste tegewust suurte rahaliste tulude näol.

Saksa olümpiasportlaste ettewalmistus on juba alganud. Sakslased pidid pettuma oma sportlaste saawutistest Los Angeleses, kus neil tuli ühes Jaapaniga jagada kuues-seitsmes koht, peale seda kui Amsterdamis USA järele ja Soome, Rootsi, Prantsuse, Inglise ja Hollandi ees olid saanud teise koha. Kaotatud seisukohad tahawad sakslased Berliinis tagasi wõita. Tuleb imestada

sakslaste agarust sportlaste ettewalmistuse alal

ja eeskujuks wõtta.

Juba nüüd oktoobri alul koondati saksa spordinoorus, kokku 570 poissi ja tüdrukut, spordilaagrisse. 100 kergejõustiklase, 50 ujuja, üle 50 uisutaja ja jalgpallimängija kõrwal oli weel käsipallimängijad, wehklejaid, maadlejaid, tõstjaid, wõimlejaid, poksijaid, rattasõitjaid, tennisiste jne. koos. See oli esimene olümpia etaap. Kewadel on kawatsusel teine, peale selle on kawatsusel Nürnbergis saksa tulewaste olümpiasportlaste peaproowina suurwõistlused. Siis wõetakse wäljapaistwamad spordinoored spetsiaaltreeningusse, et neist teha

olümpiawõitjaid 1936. aastaks.

Esimeses spordilaagris kergejõustiklaste juureks abimeheks oli wana spets Waitzer, Hirschfeldt töötas kuulitõukajatega, Weiman tutwustas tulewast odaheitjaid 70-meetriliste heidete saladustega. Wegener õpetas teiwashüpet, Welscher tõkkejooksu, Müller töötas keskmaajooksjaiga, Hoke ja Busch sprinteritega, Planitz treenis pikamaajooksjaid jne. Ülfikuid talente leiutati juba. Üks poiss lennutas ketast 45—48 meetri piiresse, sõdur Würker, suwel esmakordselt asudes jooksutreeningusse, saawutas 1500 m. aja 4.00. Suurt rõhku pannakse noorsoo kehalisele arengule üldiselt. Teatawasti maailmasõja aastatel sündinud noored kehaliselt on nõrgemad kui rahuaegsed poisid ja tüdrukud. Kandwamaiks sportlasiks 1936. a. saawad aga 1914.—1918. a. sündinud.

1936. a. olümpiamängude sümboliks on sakslased walinud kella. Olümpiamängude awamisel süüdatakse olümpiatuled ja helisewad olümpiakell. Kella ühel küljel on wiis olümpia ringi Saksa kotka all ning kiri:

„Ma kutsun kogu maailma nooruse."

Teisel küljel on Berliini sümbol Brandenburgi wärawad ja olümpiamängude tähtaeg.

Berliin on meile kättesaadawam kui mõni teine olümpia waremalt wõi hiljem. On aeg

minna meilgi jõnadelt tegudele.

Olümpiatreeneri küsimuse lahenemine peaks sündima mitte enam kuude wõi nädalate pärast, waid lähemate päewade jooksul. Kehalise kaswatuse seadusele tuleks anda kiirendatud käik.

Praegu 4 tippsaawutise meest on meie spordi kõrge taseme pettepilt. Kui kogu rahwas pannakse liikuma, sport aukohale pääseb igas perekonnas, siis wõime Eestist Berliini saata mitte 4, waid wähemalt 40 sportlast.

Maailma parimad.

USA üliwõimsalt esirinnas. Eesti 12-nes.

1933. a. kergejõustiku hooaeg peaaegu kogu maailmas on lõppenud wõi lõppemas. Kõikjal tehakse igasuguseid hooaja kokkuwõtteid. Euroopa spordiajakirjanduse tamas. Kõikjal tehakse igasuguseid hooaja kokkuwõtteid. Euroopa spordiajakirjanduse tamas. maliselt toob tabeleid Euroopa paremaist saawutusist. Ülejärgnewas tahame pakkuda ülewaate kogu maailma paremate saawutuste kohta, piirdudes kümne esimesega. Arwestatud on wõimalikult kõik kättesaadawad paremad tagajärjed, alustades juba kergejõust. kewadiseist sisehooajast (aluseks on Suomen Urheilulehti wastaw kokkumõte meie poolt tehtud parandustega). Kahtlemata ei saa ülejärgnew tabel anda lõplikku ülewaadet kogu maailma kohta. Juba see, et lühijooksudes sageli märgitakse maid esikoha aeg ja teine-kolmas koht aja sisseerimata jätmise tõttu tabelist wälja jääb, on üheks puuduseks. Omast kohast huwitaw on aga seegi wõimalik kokkuwõte.

Kümne parema tabelis arwestades esimesele 10, teisele 9 punkti jne., saame järgmise riikide paremusjärjekorra:

	Punktid.
USA	414,0
Soome	135,5
Saksa	78,5
Rootsi	59,0
Jaapani	43,0
Ungari	33,5
Itaalia	31,0
Prantsuse	21,5
Inglise	16,0
Hollandi	12,5
Argentiina	11,5
Eesti	11,0
Austraalia	11,0
Jiri	10,0
L.-Aafrika	9,0
Taani	9,0
U.-Meremaa	9,0
Poola	5,0
Brasiilia	5,0
Norra	2,0
Kreeka	2,0
Läti	1,0
Kanada	0,5

Kümme maailma parimat jooksudes.

100 m. — ameeriklastele ja sakslastele.

Metcalfe, USA	10,3
Jonath, Saksa	10,3
Borchmeyer, Saksa	10,3
Dyer, USA	10,3
Johnson, USA	10,4
Berger, Hollandi	10,4
Lutti, Argentiina	10,4
Anderson, USA	10,4
Hendrix, Saksa	10,4
Schein, Saksa	10,4.

Punkte: Saksa 26, USA 21, Hollandi 4, Argentiina 4.

200 m. — ameeriklased.

Metcalfe, USA	20,4
Owens, USA	20,7
Johnson, USA	20,9
Jones, USA	21,0
Kovacs, Ungari	21,0
Tolan, USA	21,2
Yoshioka, Jaapani	21,2
Jonath, Saksa	21,3
Bykoff, USA	21,4
Hables, USA	21,4
Thoms, USA	21,4
Sasaki, Jaapani	21,4
Borchmeyer, Saksa	21,4
Berger, Hollandi	21,4

Punkte: USA 40, Ungari 5,5, Jaapani 5, Saksa 3,5, Hollandi 0,5.

400 m. — üliwõimsalt USA.

Luvalle, USA	46,9
Hardin, USA	47,1
Fuqua, USA	47,2
Ablowich, USA	47,3
Jones, USA	47,3
Eastman, USA	47,5
Warner, USA	47,5
Williams, USA	47,6
Tauscher, USA	47,8
Voigt, Saksa	48,0

800 m. algab euroopaste edu.

Cunningham, USA	1.50,6
Beccali, Itaalia	1.50,6
Hornbostel, USA	1.50,9
Eastman, USA	1.52,0
Kubasch, USA	1.52,2
Ny, Rootsi	1.52,3
Larsson, Rootsi	1.53,0
Bonthron, USA	1.53,0
Mickelsson, Soome	1.53,3
Whitehead, Inglise	1.53,5
Wilson, Kanada	1.53,5

Punkte: USA 33,0, Rootsi 9,5, Itaalia 9,5, Soome 2, Inglise 0,5, Kanaga 0,5.

1500 m. — Beccali.

Beccali, Itaalia	3.49,0
Lovelock, U.-Merem.	3.49,8
Ladoumegue, Pr.	3.50,4
Cunningham, USA	3.51,6
Szabo, Ungari	3.52,6
Thomas, Inglise,	3.53,6
Bonthron, USA	3.54,0
Morgan, USA	3.54,9
Furia, Itaalia	3.55,0
Mickelsson, Soome	3.55,3

Punkte: USA 14, Itaalia 12, Uus-Meremaa 9, Prantsuse 8, Ungari 6, Inglise 5, Soome 1.

5000 m. — soomlased.

Lehtinen, Soome	14.41,4
Toiwonen, Soome	14.41,6
Wirtanen, Soome	14.43,6
Magnusson, Rootsi	14.43,8
Pettersson, Rootsi	14.44,4
Isohollo, Soome	14.45,9
Rochard, Prants.	14.46,5
Nurmi, Soome	14.46,6
Nielsen, Taani	14.54,0
Leclerc, Prants.	14.58,0

Punkte: Soome 35, Prantsuse 5, Taani 2.

10.000 m. — soomlased.

Isohollo, Soome	30.21,2
Lehtinen, Soome,	30.30,5
Wirhanen, Soome	30.30,7
Nielsen, Taani	31.13,0
Salminen, Soome	31.29,7
Lindgren, Rootsi	31.31,7
Rerolle, Prants.	31.32,0
Nurmi, Soome	31.33,0
Syring, Saksa	31.38,0
Torikka, Soome	31.39,1

Punkte: Soome 37, Taani 7, Rootsi 5, Prantsuse 4, Saksa 2.

110 m. tõkkeid — jälle ameeriklased.

Keller, USA	14,1
Meyer, USA	14,2
Morris, USA	14,4
Beard, USA	14,6
Wegener, Saksa	14,6
Wiljoen, L.-Aafrika	14,6
Finlay, Inglise	14,6
Williams, USA	14,7
Cooper, USA	14,7
Albrechtsen, Norra	14,7
Pettersen, Rootsi	14,7
Shimitzu, Jaapani	14,7

Punkte: USA 35, L.-Aafrika 6, Inglise 6, Norra 1, Rootsi 1, Jaapani 1.

400 m. tõkkeid — rohkesti jagajaid.

Hardin, USA	52,2
Healy, USA	53,0
Pomery, USA	53,4
Facelli, Itaalia	53,6
Areskoug, Rootsi	53,6
Padilha, Brasiilia	53,7
Beatty, USA	53,8
Burghley, Inglise	53,8
Albrechtsen, Norra	54,5
Mandikas, Kreeka	54,4

Punkte: USA 30,5, Rootsi 6,5, Itaalia 6,5, Brasiilia 5, Inglise 3,5, Kreeka 2, Norra 1.

Linnapea laskurina.

Pealinna suurused laskerajal.

Teisipäewal kell 3 pärast lõunat korraldas kaitseliidu Tallinna malew järellaskmised karikawõistlusele neile staabi meeskonna liigetele, kes warem, määratud ajal, karikawõistlustele ei saanud ilmuda. Oma kohust polnud weel täitnud linnapea A. Uesson, „Waba Maa" direktor A. Weiler, majandusminister K. Selter, dr. Stamm, dr. Laane, dr. Saltzberg, inf. Freymuth. Karikawõistlusest osawõtt on aga sunduslik igale kaitseliidu nimekirjas seiswale isikule.

Teisipäewal asusidki siis Mustamäe laskerajal tulejoonele linnapea A. Uesson, dir. A. Weiler, inf. Freymuth ja dr. Laane. Teised härrad pole jälle saanud ilmuda. Wahekohtuniku kapten H. Ingermanni käsu peale kostawad esimesed paugud. Lasta on kaheksa lasku, s. t. wõimalik wälja lasta kuni 80 silma. Lasketulemused olid: linnapea A. Uesson 16, dir. A. Weiler 14, inf. Freymuth 14 ja dr. Laane 13 silma.

Maadlejate saatuslik 40. aasta.

Läinud kesknädalal Wiiburis maadlustunnis sai südamerabanduse ja suri Oskar Friman, nagu juba eelmises numbris teatasime. Ta oli 40 aastat wana ja leinama jäid lähemate omastena naine ja kaks last, peale nende aga kogu soome spordiseltsi. Soome maadlusspordi ajaloos O. Frimani nimi on hiilgawamaid. Matile tuli ta 1908. aastal ja paari nädala pärast oleks ta saanud pühitseda oma 25 aasta juubelit maadlusspordi alal. Esmakordselt sai ta soome meistriks 1915. aastal ja oli seda 10 aastat järjest. Põhjamaade meistriwõistlustel Friman wõitis kolmel korral ja oli kuldmedalimees Antwerpenis ja Pariisis. Ta maadles sulg-, kerge- ja keskkaalus. Maadlus oli ta hing. Ta harjutas ja leiutas rea enda algupäraseid wõtteid ja sai sellena nime maadlusinsener.

On huwitaw märkida, et maadlejaile näib olewat saatuslik süda ja 40. eluaasta. Kuulus Aleks. Järwinen, hiljem elukutseline (ta poeg käis hiljuti Tallinnas pokside mas) suri 40-aastasena. Omal ajal üldtuntud ameeriklane F. Gotsch oli südamehalwatusse surres 40—41 aastane. Karjala hiiglane Warjag suri südamehaiguse tõttu 40 aasta wanusena, maailmameister Jussi Salila oli kewadel südamehaigena surres 40-aastane. Samuti suri südamehaigusse kuulus Iwar Böhling.

Borotra oleks wõinud päästa Davise pokaali.

Prantsuse parimaid tennisemängijaid. Jean Borotra on juba kahel korral näidanud, et ta oleks wõinud päästa Davise pokaali Prantsusmaale. Ta wõitis inglise Davise pokaali mängijat Austini paar nädalat tagasi Inglise-Prantsuse siseteenise maawõistlusel 1:6, 9:7, 6:3. (Maawõistluse wõitis küll Inglise 8:7) ja nüüd mõni päew tagasi Inglise sisetennismeistriwõistlustel finaalis 6:3, 5:7, 6:4, 1:6, 6:4. Wiimane sett oli eriti huwitaw ja pinew. Austin juhtis wiimases setis juba kord 4:1, kui Borotra raskelt tuksus. Suure energiaga mängis ta aga edasi ja näitas siit peale fantastilisi wormi. Ta wõttis 6 game'i järjest. Matshi lõpetas Borotra esimeselt matshpallilt hiilgeserwiga. See näitas weel kord, et Prantsuse oleks wõinud wõita Davise pokaali ka tänawu, kui Borotra oleks mänginud kaasa ka üksikmängus. Borotra kangekaelselt p'das oma waremantud lubadust — mitte enam kunagi wõistelda üksikmängus.

Inglise parim tennisemängija, endine pingpongi maailmameister Perry on koos mitme teise parema inglise tennisemängijaga oma tennise maailmareisil jõudnud Ameerikast Austraaliasse Uus-Meremaale. Seal ühel tenniseturniiril Perry wõitis Turnbulli 6:4, 6:3.

Rumeenia koljat.

Käepigistus — 20 senti.

Gofu Stefanescu on Rumeenias saanud kaunis populaarseks. Selleks on ka omad head põhjused. See noormees on 20. eluaastaks wõrsunud 2,45 meetri pikkuseks ja kaswab weelgi. Ta kaalub 366 naela; kingade number on 57, rinna ümbermõõt wõrdub 1,31 meetrile.

Kehamõõtudele wastab ka mehe sõögitu. Ta sööb igapäew 6 naela leiba ja 3 naela liha, rääkimata teistest toiduainetest. Meie noorurii ei tee suurt raskust kahe täiskaswanud meest wõtta kaenla alla ja minna nendega jalutama.

Nooruri „käpake" on 34 sentimeetrit lai. Ta löbustab ennast sellega, et ta tugewal mehel pigistab pisarad silmi, ja wõtab selle nalja eest meie rahas 20 senti. Noor hiiglane nimelt näitab ennast rahwale raha eest ja niiwiisi teenib weel kõrwalt taskuraha.

Ettewõtlikkus pole weel surnud.

Citroen laiendab tegewust.

Ajal, kus tööstuslikud ettewõtted lõpetawad tegewuse ja allesjäänud kipuwad kokku kuiwama, leidub ka neid tööstusi, mis tegewust laiendawad.

Citroeni wabrikud Pariisis rikastusid uute hoonetega, mis neil päewil pidulikult sisse õnnistati. Pidulikuks sündmuseks oli firma kutsunud kokku 6500 külalist, nende seas ka poolteist-tuhat töölist, kes on Citroent wabrikutes teeninud wähemalt 10 aastat. 5000 äritöbrast olid ilmunud 1000 isiku ümber. Firma agentidest olid esitatud 2800 isikut, nendest 800 wälismaadest.

Pidulaud olid serweeritud ühes uues wabrikuhoones, mille põrandapind 60.000 ruutmeetrit. See on umbes kümnendik üldisest põrandapinna suurusest, mis annawad juureehitatawd hooned kokku.

O.-ü. „Waba Maa" kirjastus ja trükk.
Wastutaw toimetaja H. Wellner.

Iga kõnelejat, õpetajat, teatriskäijat, kunstihuwilist inimest ja eriti asjaarmast. näitlejat

peaks huwitama järgmised raamatud:

A. Üksip, **TEATRIKUNSTI ALUSEID.** Kr. 1.—
Kevend, E., **ILULUGEMISE KRESTOMAATIA.** 127 pala. Kr. —.50.
„ **ILULUGEMINE.** Lisaks: A. Saaberk. Tegeliku Eesti foneetika alged. Kr. —50.
„ **NÄITLEMISKUNSTI TEOORIA.** Käsiraamat. Kr. —.15.
A. Trilljärw, **KÕNEKUNST** (Retoorika).
1) Hääldamine ja kõneharjutused.
2) Kõnekunst igapäewases elus. Kr. 1.25.
J. Rummo, **KÕNEOSKUS.** Teoreetilisi lähtekohti ja praktilisi juhiseid. Kr. 2.40.
K. Otto, **HÄÄLDAMISE JA ILULUGEMISE ÕPETUS.** Kr. 1.—

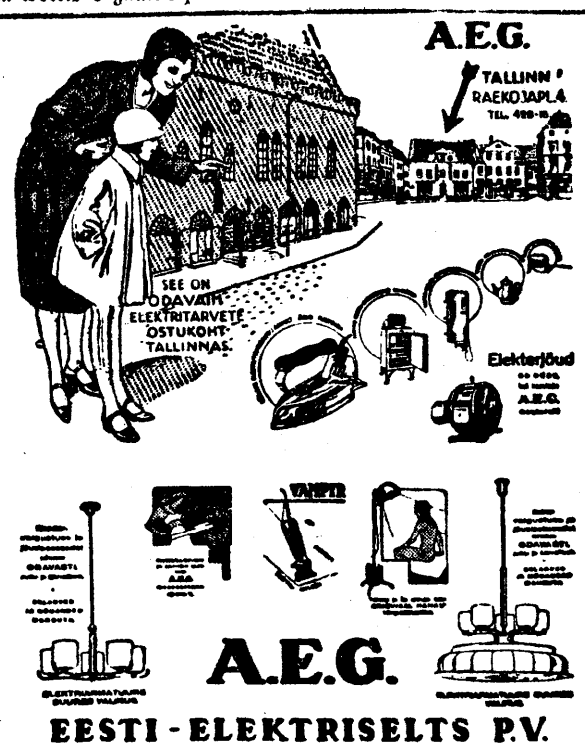
Pealadu

K/ü Rahwaülikooli raamatukauplustes

Tallinnas, Harju tn. 48 ja Jaani tn. 6.

Kes raamatute hinna rahas wõi postmarkides ära saadab, sellele saadetakse raamatud ilma postikuludeta kätte.

„WABA MAA"
on müügil igas rauditee jaamas.

A.E.G.
EESTI-ELEKTRISELTS P.V.
TELEF. 428-15. RAEKOJAPL. 4. TELEF. 428-15.

37-a. energiline tööstur wajab
naisosanikku,
kapitaliga wähemalt kr. 2000.— Kaastöö tarwilik. Meeldiwuse korral wõib järgneda abielu. Pakk. saata: „Osanik" all. Tartu, Rüütli tn. 11. Pressa,

Töötu, korralik, edasipüüd a tös. isik 28-a. poisu **abielluks** samas. heasüdaml. pri. või lesega, kes omab wäik. äril. ettew., kus saaks kaasa töötada; kinnisw. wõi 1500—2000 kr. talu omamiseks. kaasaparij. wäikemaksmiseks Wan 20—30 a. Ainult tõs. kirj. palun saata Rakwere, Pikk t. 24, raamtkpl. 1-kr. nr. 8684808 ettenäitajale.

Esikohal Eesti päewalehtede seas seisab alati

Waba Maa

Ta on moodsa ajakirjanduse rajaja Eestis. Ta on leht neile, kes tahawad jälgida iga päew kodumaa ja kogu maailma sündmusi. Juhtkirjad asjatundjate sulest. Gorilt lõikawad pilkepildid, alati põnew romaan ja lõbus weste ning fotod päewasündmustest. 1000 kirjasaatjat kodu- ja wälismaal teenitwad lugejat.

MAKSUTA KAASANDEKS PILDIRIKAS NÄDALLEHT ESMASPÄEV.

Need lugejad, kes Waba Maa'd tellitwad wähemalt kuueks kuuks, saawad **maksuta iga nädal** ka 24-lehek. **„Perekonnalehe".**

Waba Maa's on kasulik kuulutada, sest siit kaudu tungib kuulutus igasse perekonda linnas ja maal.

Praegu on õige aeg „Waba Maa'd" tellida 1. nowembrist.

Waba Maa tellimishind:
1 kuu kr. 1.50
3 kuud kr. 3.70
6 kuud kr. 7.30
Tellimisi wõtawad wastu kõik postiasutised.
Üksiknumbrite müük üle riigi.

Nimekaarte * Pulmakutseid * Matuselehti
walmistab kiirelt ja maitserikkalt
O.-ü. „Waba Maa" trükikoda, Tallinnas,
Pikk tän. 54/58, tel. 449-87.